

Blir jeg studieforberedt?

**En studie av hvilke norskfaglige
ferdigheter som er viktige i
høyere utdanning, og hvilke
kompetansemål i norsk på
videregående som fremhever
disse ferdighetene**

Brynjar Morka Mæhlum

Forord

Denne rapporten en særemneoppgave, som er med i forskningskonkurransen «Holbergprisen i skolen» 2017. Oppgaven begynte i oktober 2016 og ble avsluttet i april 2017. Utgangspunktet for forskningsprosjektet var *Forskning for forskerspirer* fra Holbergprisen i skolen.

Temaet, norskfaget koblet opp mot krav på universitetet, passet min situasjon som tredjeklasseelev, fordi jeg har fått en oversikt over hva som forventes på universitetet, og dermed blitt bedre studieforberedt selv. På den måten var dette en studie med et metaperspektiv, og erfaringene jeg har fått vil jeg ta med meg i overgangen til universitetet.

Rapporten har blitt sendt til kunnskapsminister Thorbjørn Røe Isaksen og kunnskapsdepartementet, fordi målet er å kunne hjelpe arbeidet med den nye læreplanen i norsk. Rapporten kan være interessant for de som engasjerer seg i debatten rundt norskfaget, og kan kanskje hjelpe studenter og elever med å forstå bedre hva som kreves på universitetet.

Takk til alle studentene som stilte opp på intervjuer. Takk til foreleserne som svarte på spørsmål om studier og undervisning. Takk til Holbergprisen i skolen, som lot Vestby videregående være med på forskningskonkurransen i 2017. Takk til alle andre som har hjulpet meg med dette prosjektet. Til slutt, en stor takk til min norsklærer, Marita Kristiansen, som har hjulpet meg gjennom hele prosjektet.

Forsker og intervjuer,

Brynjar Morka Mæhlum

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
2. Teori.....	6
3. Metode	9
4. Diskusjon	12
5. Konklusjon.....	18
6. Referanser	19
7. Vedlegg.....	20

1. Innledning

En elev som har hatt 13 års skolegang i Norge, med studiespesialisering ved en videregående skole, får studiekompetanse og skal være studieforberedt. Likevel får vi inntrykk av at forelesere ved universiteter og høyskoler er misfornøyde med ferske studenters ferdigheter, spesielt skriveferdigheter. Dette tyder på at læreplanen i norsk ikke er tilpasset dagens situasjon. Læreplanverket er grunnlaget for undervisningen i skolen, og dermed også grunnlaget for utdanningen til fremtidens samfunnsdeltakere. Det er disse som skal «finne løsningene på dagens og fremtidens samfunnsutfordringer» (Kunnskapsdepartementet, 2016, side 78). For at fremtidens borgere skal kunne løse samfunnsutfordringene, bør læreplanene jevnlig tilpasses, fordi samfunnet endres hele tiden. Regjeringen har startet arbeidet med å lage nye læreplaner, som skal være ferdig høsten 2019. De nye læreplanene, spesielt for norskfaget, er et aktuelt og mye omtalt tema, både i aviser, på TV og i ulike nettfora. Norskfaget har flest timer totalt i løpet av de 13 årene mot studiekompetanse. Som ferdighetsfag er norskfaget avgjørende i hverdagen, arbeidslivet og spesielt mot høyere utdanning. De norskfaglige ferdighetene bør derfor ha relativt stort fokus i videregående skole, fordi det er ferdigheter som øker evnen til læring, formidling og forståelse.

For at de nye læreplanene skal være tilpasset dagens situasjon, er det viktig med solid forskning på og kunnskap om hvilke ferdigheter elever trenger for å kunne løse våre samfunnsutfordringer. Problemstillingen som ble undersøkt i dette forskningsprosjektet, var **hvilke norskfaglige ferdigheter og kunnskaper er viktige i høyere utdanning, og hvilke kompetansemål i norsk på videregående fremhever disse**. Målet med denne undersøkelsen var å komme frem til konkrete norskferdigheter som er viktige for høyere studier, og dermed hjelpe arbeidet med den nye læreplanen i norsk, slik at utdanningssystemet kan bli bedre.

En hypotese som preget oppstarten av prosjektet var at skriveferdigheter er veldig viktig. «Literacy», eller skrive- og leseferdigheter, er viktig for blant annet tekstforståelse og evnen til å kunne uttrykke seg. Lesing, med tekst- og kontekstforståelse, er viktig for kildebruk og valg av kilder. Valg av kilder og kritisk tenkning er viktig i alle sammenhenger. I tekster bør elever og studenter argumentere, direkte eller indirekte, for kildevalget. Hypotesene som styrte valg av teori og utforming av metoden, var at de nevnte ferdighetene er viktige for studenter.

2. Teori

En elev som går tre år studiespesialisering på en videregående skole «oppnår studiekompetanse og kan ta høyere utdanning» (Vigo, 2017). Det er flere utdanningsprogrammer som gir generell studiekompetanse, og årlig oppnår omtrent 27 000 dette gjennom det vanlige studiespesialiserende utdanningsprogrammet på videregående (Udir, 2016 - 1). Det disse elevene skal ha lært beskrives i det gjeldende læreplanverket fra 2006. Læreplanverket omtales i Stortingsmelding 28 2015-2016 som «den viktigste beskrivelsen av hvilken kompetanse elevene skal utvikle. Det har status som forskrift, definerer fagenes struktur og innhold og danner fundamentet for skolens planlegging og gjennomføring av opplæringen.» (Kunnskapsdepartementet, 2016, side 10). Videre blir det presisert at hver skole tolker læreplanen etter eget skjønn. Læreplanverket inneholder flere deler, men det er læreplanen i norsk som har blitt undersøkt i dette prosjektet.

I norskfaget skal elevene opparbeide ferdigheter og kunnskaper som er viktige for gode samfunnsborgere. Norskfagets mål etter 13 års skolegang, med totalt 2163 timer, er at elevene skal «rustes til deltakelse i arbeidsliv og demokratiske prosesser», «finne sine egne stemmer, ytre seg, bli hørt og få svar», motiveres «til lese- og skrivelyst», «utvikle gode læringsstrategier», «få et bevisst forhold til språklig mangfold, og lære å lese og skrive både bokmål og nynorsk», få «et godt grunnlag for mestring av begge målformene i samfunns- og yrkesliv», «sette ord på egne tanker og stå fram med meninger og vurderinger», «fordype seg i faglige emner og bli dyktigere til å formidle et faglig innhold til andre», «se norsk språk, kultur og litteratur i et historisk og internasjonalt perspektiv», «utvikle evnen til kritisk tenkning og få perspektiv på teksthistorien», «lære å orientere seg i mangfoldet av tekster» og utvikle «Muntlige ferdigheter, lese- og skrivekompetanse» (Udir, 2013). Dette illustrerer omfanget av norskfaget, og viser at det handler om mer enn bare lesing og skrivning.

Norskfaget er obligatorisk på studiespesialisering, og har en omfattende læreplan med mange kompetansemål. Målene er delt i tre hovedområder, muntlig kommunikasjon, skriftlig kommunikasjon og språk, litteratur og kultur. Hovedområdene og de 57 kompetansemålene griper inn i hverandre, ifølge Udir. Kompetansemålene i norsk dekker for eksempel skrivning, lesing, kildebruk, retoriske ferdigheter, lytting, dansk og svensk, samisk kultur, litteraturhistorie, språkhistorie, språkdebatt og dialekter. Målene er åpne i forhold til sjanger, og sier bare at en elev skal skrive tekster som er kreative, informative, argumenterende, resonerende og forklarende, samt tolkninger og retoriske og litterære analyser. (Udir, 2013)

Skriveferdigheter er sentralt i norskfaget. Skrivning inngår i mange av de 57 kompetansemålene i læreplanen, og er knyttet til teksttyper, struktur, ordforråd, språklige formkrav, språklige virkemidler, bearbeiding av egne tekster og argumentasjon. Ludvigsen-utvalget, «et utvalg for å vurdere grunnopplæringens fag opp mot krav til kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv», hevder at norskfaget burde ha et større fokus på skrive- og leseferdigheter, kalt «literacy». I delutredningen analyserte Ludvigsen-utvalget læreplanen i norsk og sammenliknet den med læreplanen for morsmålsfaget i Skottland (Ludvigsen mfl, 2014, side 78), og konkluderer i hovedutredningen med at norskfaget burde være mer som morsmålsfaget i Skottland, med større fokus på ferdighetsaspektet. Dette vil føre til bedre progresjon og mer forståelse i alle fag. (Ludvigsen mfl, 2015, side 10)

Videre hevder Ludvigsen-utvalget at elever må lese mye og ofte, med systematiske og tilpassede lesestrategier, for å kunne utvikle lesekompetansen. Den bygger opp elevens forståelse og bidrar til læring i alle fag (Ludvigsen mfl, 2015, side 48 & 28). I norskfaget er pensumet avhengig av læreren, fordi læreplanen kun nevner lesing av ulike teksttyper. Anbefalinger av konkrete tekster og forfattere, en såkalt litterær kanon, var en del av Reform 94, men falt bort igjen med Kunnskapsløftet i 2006. NIFU, nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning, la i 2015 frem rapporten «Studieforberedt etter studieforberedende?», hvor «Overgangen mellom studieforberedende utdanningsprogram og høyere utdanning [blir] belyst gjennom gruppesamtaler med lærere, studenter og elever». I NIFU-rapporten kan vi lese at lærere i videregående hevder at mange elever kvier seg for å lese større mengder tekst. Det er ikke ferdighetene som mangler, men treningen i å lese lengre tekster (Lødding mfl, 2015, side 61). Lesestrategier blir ikke direkte nevnt i kompetansemålene på studiespesialisering, men det er et mål å kunne «orientere seg i store mengder tekst av ulik kompleksitet og velge ut, sammenfatte og vurdere relevant informasjon». I NIFU-rapporten blir dette kompetansemålet trukket frem som veldig sentralt for å være studieforberedt.

I tillegg til å kunne lese større mengder tekst, er et av målene at elevene skal kunne velge gode kilder. Kildebruk er en del av kompetansemålene i alle tre årene på studiespesialisering. Med digitale hjelpemidler er informasjonsmengden blitt vesentlig større, og det blir mer krevende å finne pålitelig informasjon. Ludvigsen-utvalget påpeker at denne endringen i «digital kommunikasjonsteknologi» gjelder hele samfunnet, og poengterer derfor at «elevene må kunne forstå ulike typer tekster», «vurdere kilders troverdighet» og «ha digital dømmekraft» (Ludvigsen mfl, 2015, side 21). I NIFU-rapporten er det lærere fra videregående

skole som kommenterer at elever er flinke til å lese bruddstykker, som en lærer setter i sammenheng med den økende bruken av digitale framfor fysiske tekster (Lødding mfl, 2015, side 61). En annen lærer forteller at det i dag «finnes mye propaganda på nettet», som vi kan se i sammenheng med det nylige fokuset på falske nyheter, for eksempel i debatten rundt hvordan de kan ha påvirket det amerikanske valget. For å bli forberedt på dagens brede spekter av ulike kilder, anser Ludvigsen-utvalget kritisk tenkning som avgjørende for god og riktig kildebruk (Ludvigsen mfl, 2015, side 33).

NIFU konkluderer med at ferske studenters evne til kritisk tenkning varierer, men «er helt sentrale trekk ved studier i høyere utdanning» (Lødding mfl, 2015, side 80). Forelesere på universiteter og høyskoler og studenter som NIFU har intervjuet, trekker frem det manglende fokuset på fordypning i videregående skole (Lødding mfl, 2015, side 80). Fordypning, forståelse og anvendelse av kunnskap er et resultat av kritisk tenkning, som er «viktige ferdigheter i et demokrati» (Lødding mfl, 2015, side 68). Ludvigsen-utvalget knytter kritisk tenkning og evnen til å argumentere sammen med dybdelæring.

I NIFU-rapporten blir blant annet lesing, pensummengde, bredde, interesse, innsats, arbeidsmåter og frihet trukket frem som forskjeller mellom universitet og videregående skole. «Overgangen til høyere utdanning innebærer for mange en ny orientering med større konsentrasjon og fordypning i fagene», hvor det er «tid til øving og tid til undring» (Lødding mfl, 2015, side 8). Ifølge Ludvigsen-utvalget burde fordypning og forståelse ha større plass i de nye læreplanene. I NIFU-rapporten står det at kjennetegnet på toppstudenter er blant annet at de kan orientere seg i store mengder tekst og trekke ut essensen. Lesing som dette kan vi se i sammenheng med kildebruk og kritisk tenkning, fordi forelesere mener at ferske studenter reproducerer for mye kunnskap. Det blir påpekt at studentene etter hvert lærer hvordan de skal arbeide. Det betyr at elever faktisk ikke er studieforberedte etter å ha gått det studiespesialiserende utdanningsprogrammet. (Lødding mfl, 2015, side 29-39)

3. Metode

For denne studien om ferdighetskrav ved høyere utdanning ble det utført totalt syv dybdeintervjuer med studenter, hvor ett var gruppeintervju med tre informanter, mens de resterende seks var enkeltintervjuer. Alle studentintervjuene ble utført ved NMBU, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet i Ås. Intervjuene ble gjennomført i perioden 11. januar til 23. januar 2017.

Det var avgjørende at studentene hadde noe erfaring med og en del kjennskap til studier og hva som kreves på universitetet. Det var derfor et krav at informantene måtte ha gått minst to semestre. Helt ferske studenter ville trolig ha sammenliknet universitetsstudiet med videregående på en interessant måte, men fokuset i studien var hvilke ferdigheter en student trenger, og da virket det fornuftig med studenter som hadde mer erfaring. Representative utvalg med hensyn til geografisk og sosial spredning er vanskelig å få til med mindre grupper, og ble derfor ikke vektlagt ved utvelgingen. Spredning innenfor fagretning ble sett på som viktig, fordi ulike fag kan ha ulike krav og forventninger. Spredningen var jevn mellom økonomiske, samfunnsvitenskapelige, pedagogiske og naturvitenskapelige fag.

Hvilke spørsmål som stilles er ekstra viktig når utvalget kan være lite representativt. Hvor representativt utvalget er er usikkert, men alle informantene var egnet til studien. Alle studenter skriver oppgaver, selv om mengden og skrivemåten er avhengig av studieretningen. Lesing og kildebruk er uansett viktig, både for studier og læring. Kritisk tenkning og argumentasjon er også viktig for læring og å kunne gjøre det godt i høyere utdanning. Poenget er at alle studenter har behov for de tidligere omtalte norskfaglige ferdighetene, uavhengig av studieretning. Dette betyr at alle studenter i Norge er egnet til å være med i denne studien om å være studieforberedt.

Utvelgingen av informantene begynte med kontakter intervjueren har på NMBU. Både NMBU og UiO ble kontaktet med forespørsel om informanter til studien, men alle svarene understreket at studenters kontaktinformasjon er konfidensiell, så utvelgingen måtte skje ved hjelp av egne kontakter eller ved å henge opp lapper på universitetet. Utvalget ble begrenset til NMBU, på grunn av hensyn til gjennomførbarhet, ettersom reiseveien til Ås er overkommelig med tanke på rammene for og omfanget av dette fritids- og skoleprosjektet. Å velge informanter ut fra egne kontakter kan ha påvirket representativiteten, men utvalget hadde en viss bredde. En variasjon i hvor godt studentene presterte, ble sett på som

nødvendig. Karakterer var ikke et tema som ble tatt opp, fordi dette er sensitiv informasjon. Variasjonen kom frem ved informasjon om fagretning, arbeidsmengde og tidsbruk. Andre faktorer som økte bredden i utvalget, var at kjønnsfordelingen var så jevn som mulig, studentene kom fra ulike geografiske regioner og studerte ulike fagretninger. Studenter med norsk som andre eller tredjespråk har trolig et annerledes syn på hvilke norskfaglige krav som blir stilt på universitetet, og dette medførte at det ble stilt krav til norsk som morsmål.

Informantene var frivillig med på studien og de hadde alltid mulighet til å trekke seg, slik det står i *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* i kapitlet «Hensyn til personer» (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016, side 12-18). Alle studentene som fikk informasjonsskrivet om prosjektet og forespørsel om å være med på studien, takket ja til å bli med, noe som utelukker spørsmålet om hvem som ikke hadde ønsket å være med. Informantene samtykket til at intervjuene ble tatt opp. For å få god oversikt ble intervjuene helt eller delvis transkribert. Lengden på intervjuene var cirka 10-20 minutter.

Dybdeintervjuer ble valgt som metode for innsamling av data, fordi kvalitative metoder gir «dypere og mer omfattende innsikt i et felt». Fremgangsmåten gir annen type informasjon enn en kvantitativ spørreundersøkelse, blant annet fordi informantene får snakke åpent og kan forklare meningene sine (Melvær, 2014, side 18 & 33). Flere sider ved saken kan belyses ved oppfølgingsspørsmål og forklaringer. Målet var å få et dybdeperspektiv på hvilke kunnskaper som kreves for å bli studieforbereid, og sette dette i sammenheng med norskfaglige ferdigheter. Det er gjort flere studier på utdanningssystemet og hvordan overgangen mellom videregående og høyere utdanning er, men sammenhengen mellom de norskfaglige ferdighetene fra videregående og universitetskrav er et område det er gjort lite forskning på.

I kvalitative intervjuer er det viktig med åpne spørsmål. Intervjuguiden (vedlegg 9) inneholder flere spørsmål om de samme ferdighetene. Grunnen til dette var at informantene skulle snakke om det samme temaet flere ganger, og dermed få muligheten til å fortelle om og selv se det fra ulike sider. Oppbygningen av intervjuguiden ble blant annet basert på tips fra *Forskning for forskerspirer*, for eksempel ved å begynne med et enkelt spørsmål og å ha bakgrunnsinformasjon til slutt (Melvær, 2014, side 33-35). På forhånd var oppfølgingsspørsmål planlagt. I den siste delen av intervjuet ble informantene tildelt side to i intervjuguiden med spørsmål om hvor viktige de ulike norskfaglige ferdigheter er for studier.

Spørsmålene og punktene studentene ble bedt om å drøfte, er knyttet til kompetansemålene i norsk og teorien ovenfor om å være studieforbereid. Intervjuguiden er bygd opp rundt hypoteser om hvilke ferdigheter som det er viktig at studenter har. De første spørsmålene er knyttet til studentenes oppfatning av studier, krav på universitetet, kildebruk, lese- og skriveferdigheter. De neste spørsmålene handler om hvordan en blir studieforbereid, hvordan de beste studentene skiller seg ut, hvilke ferdigheter som er avgjørende for å studere. Der det var nødvendig, ble det stilt oppfølgingsspørsmål om argumentasjon, kritisk tenkning, fordypning, studieteknikk, leseteknikk og mer om skriving og lesing. Spørsmålene mot slutten handlet om hva som er viktig mens du går på videregående som også er viktig på universitetet, og om det var noe studenten skulle ønske det hadde vært mer av i undervisningen på videregående. Spørsmålet om krav til muntlige ferdigheter, ble lagt til etter at et intervju dreide i den retningen. Punktene som informantene ble bedt om å analysere til slutt, skulle gi en siste mulighet for refleksjon og fungerte som en oppsummering. Punktene var; trekke ut essensen fra store mengder tekst, kritisk kildebruk, skriving og bearbeiding av egne tekster, diskutere og argumentere, lytte til muntlige tekster, skrive og analysere kreative tekster og skrive og analysere informative tekster.

For å få tilleggsinformasjon fra en annen synsvinkel enn studentenes, ble forelesere ved universiteter kontaktet. 25. januar 2017 hadde intervjueren en samtale med Øivind Bratberg fra UiO, om å være studieforbereid og overgangen fra videregående til universitet. Samtalen ble tatt opp og delvis transkribert. Denne samtalen er brukt på lik linje med intervjuene i diskusjonsdelen. Det ble også gjennomført et par telefonsamtaler og epostutvekslinger med ansatte ved UiO og NMBU, men denne informasjonen ble brukt som guide til hva som kunne være relevant for studien og problemstillingen, og ikke direkte i resultatene.

4. Diskusjon

Informantene hadde til en viss grad ulike meningen om hvor viktige de norskfaglige ferdighetene er, men de var enige om flere punkter. De var enige om og påpekte at studietilværelsen var mye friere enn tiden på videregående og fagbredden var smalere, noe som førte til mer effektivt arbeid, men med en relativt lik arbeidsmengde. Hvor ofte og hvilke typer vurderingssituasjoner, for eksempel regneoppgaver, tekster, diskusjoner eller presentasjoner, varierte for de ulike studieretningene. Informanten i intervju 7 beskrev dette ved å henvise til forskjellen mellom en samfunnsvitenskapelig utdanning hun hadde begynt på, hvor det var mange skriveoppgaver, og ingeniørutdannelsen hun hadde byttet til, hvor det var flest regneoppgaver og lite skriving.

Før arbeidet med den nye læreplanen begynner, må en svare på et viktig spørsmål. Hva er målet med utdanningen? Informant 5 ble spurt om kravet til lesing på universitetet, og svarte med å si det «spørs hvor mye du egentlig streber etter å gjøre, [...] det spørs helt hvor langt du vil». Ofte begynner en med «blanke ark» og bygger opp ny kunnskap i en ny jobb. Derfor kan noen mene det vil være greit å «surfe» gjennom utdanningen, og at norskfaglige ferdigheter ikke er viktige for å bli studieforbereid. Dette argumentet holder ikke, fordi disse ferdighetene er viktige for å kunne tilegne seg ny kunnskap senere i arbeidslivet. Det er mennesker i arbeid som vil kunne løse «dagens og fremtidens samfunnsutfordringer», og da trenger samfunnet de som vil «strebe etter A-er og B-er» (intervju 5). Med dette som utgangspunkt, blir dermed de norskfaglige ferdighetene være sentrale for å bli studieforbereid.

Det var varierende hva informantene hadde gjort på videregående i norskfaget, og dermed varierende hvilke ferdigheter de satt igjen med. Det har sannsynligvis en sammenheng med lærerens frihet til å tolke læreplanen etter eget skjønn. En informant hevdet det var «Litt for mye diktanalyse» (intervju 6), en annen fortalte at det alltid var størst fokus på kreative tekster og kreative oppgaver (intervju 1) og en tredje informant fortalte at det var for lite skriving for hånd, men var ellers fornøyd med norsk på videregående (intervju 2). Øivind Bratberg, professor og anerkjent foreleser i statsvitenskap ved UiO, forteller at «sånn jeg har erfart det, er mangfold [i ferdigheter hos ferske studenter] egentlig en god ting, så jeg ser ikke på det som noe problem». Kunnskapsminister Thorbjørn Røe Isaksen skrev i et innlegg i *Aftenposten* den 26. januar 2017 at det er «For store skoleforskjeller», som fører til at ungdom i deler av Norge får et dårligere utgangspunkt «for å greie seg i videre utdanning og jobb» (Isaksen, 2017). Informanten som tok deler av videregående skole i India, hvor «alt handlet om å være

best forberedt på universitetslivet», påstod at de ikke skrev noen kreative tekster. De hadde heller blitt «drillet» i en sjanger som liknet på universitetsessayet, og dette hadde vært til stor hjelp. Flere av informantene kobler skriving av kreative tekster sammen med utvikling av skriveferdigheter, men i intervju 4 påpekte informanten at «kreative tekster ... det var ungdomsskolen». For å redusere de store ulikhetene blant de videregående skolene, kan det være nødvendig å gjøre den nye læreplanen i norsk mer konkret, for eksempel med en strammere ramme rundt hvilke oppgavetyper elevene skal skrive. Dagens læreplan sier, som nevnt i teorien ovenfor, kun at elevene skal skrive tekster i ulike sjangere, noe som er upresist i forhold til kravet til å kunne skrive informativt og argumenterende på universitetet.

Kreative tekster kom som oppgave i eksamensveiledningen og læreplanen i 2013 (Skrivesenteret, 2017). Tidligere hadde elevene skrevet liknende tekster, for eksempel noveller og essay, men i den nye oppgavetypen på eksamen stod det kun at elevene skulle skrive en kreativ tekst. Norsklærerne fikk opplæring i hva disse nye oppgavene skulle være, og etter det la mange lærere stort fokus på kreative tekster i undervisningen, fordi norskfaget, som alle andre fag, styres i stor grad av eksamen. Lærerne var bekymret for at elevene ikke skulle være forberedte på denne nye oppgavetypen, som lærerne kanskje selv ikke alltid vet hvordan skal vurderes, for eksempel hvis en elev besvarer eksamen med et dikt. Marita Kristiansen, norsklærer ved Vestby videregående skole, forteller at «Vi lærere føler jo at vi må vinkle undervisningen mot det vi vet dere vurderes i til eksamen selv om det ikke alltid er det vi syns er viktigst at dere lærer.». Det kan forklare hvorfor en del av studentene mente det var veldig mye kreative tekster, fordi flere av dem gikk på videregående da kreative tekster ble innført. Å skrive kreative tekster vil gjøre elevene bedre til å skrive informative tekster, fordi de må tenke større og annerledes. Det kan gjøre at elevene skriver informative tekster med et bedre språk som er lettere å lese, fordi kreative tekster skal være underholdende. Å overføre erfaringer fra kreative til informative tekster vil være positivt for elevene, fordi det kan være en god måte å forbedre skriveferdigheter, eller «literacy», slik som Ludvigsen-utvalget anbefaler. Dette kan også forbedre elevenes evne til kritisk tenkning, fordi de kan bli mer bevisste på virkemidlenes effekt. En mulig løsning, slik at skriving på videregående samsvarer bedre i forhold til kravet på universitetet til informative tekster, kan være å fjerne den kreative «sjangeren» fra eksamen, men understreke i læreplanen at elevene skal skrive kreative tekster. Det vil fortsatt også være viktig å lese kreative tekster, fordi da lærer vi empati, som igjen er viktig for å kunne være kritisk. For noen elever er den kreative oppgaven

«planken» for å bestå eksamen, fordi det er vanskelig å påstå at en tekst ikke er kreativ, men for å bli studieforbereid er det viktigere å kunne skrive informative tekster.

Ifølge Bratberg er formatet til fagartikkelen i videregående skole et «stilideal» for universitetsessayet, teksttypen som de fleste studenter skriver. På NMBU er det mange fag som har obligatoriske skriftlige innleveringer og etter hvert semesteroppgaver. Oppgavens størrelse øker gjennom studiet frem til bachelor- og masteroppgaver, men formatet er relativt likt. Hver fagretning har egen skrivemåte, men tekstene har likhetstrekk og kan plasseres under samme sjanger eller format. Slike tekster som likner universitetsessayet, er det få av på videregående, og derfor anbefaler Bratberg at elever blir presentert for denne sjangeren, fordi det «følger deg studieløpet gjennom». At skriveferdigheter ofte påpekes som manglende hos ferske studenter, mente Bratberg kan kobles til manglende kunnskaper om det forventede formatet. Dette formatet er en «større, mer omfattende oppgave» enn fagartikkelen og informative tekster elever skriver, noe som «kan nok være litt sånt småsjokk» for ferske studenter, ifølge informanten i intervju 5. Lite relevant skrivetrening i det nevnte formatet i lengre tekster, er trolig en hovedgrunn til slike «småsjokk». Som nevnt ovenfor har kreative tekster en stor plass i videregående, og faktisk er det slik at kreative tekster nevnes oftere enn informative tekster i den gjeldende læreplanen. I forhold til skriving virker det fornuftig at den nye læreplanen har fokus rettet mot flere informative tekster som likner på universitetsessayet, fordi det vil gjøre elever bedre studieforbereid. Nøyaktig hvordan tekstens oppbygning skal være og hvordan slike oppgaver blir, har ikke vært en del av denne studien, men er noe som burde undersøkes i arbeidet med den nye læreplanen i norsk. Et annet viktig kompetansemål i forhold til skriving, er fordypningsoppgaven, eller særemnet. Det er kanskje den oppgaven som forbereder elever best på universitetskrav, og bør derfor beholdes og kanskje styrkes, i den nye læreplanen. Mer relevant skrivetrening på videregående vil mest sannsynlig gjøre overgangen til høyere studier lettere og gjøre elevene mer studieforbereid.

Gode skriveferdigheter er, som nevnt i avsnittet ovenfor og i teorien, noe mange ferske studenter mangler. Ett av problemene som nevnes i NIFU-rapporten og som kom frem under intervjuene, er at studentene og foreleserne har ulike oppfatninger. Flere av informantene har opplevd gruppeoppgaver hvor medstudenters skriveferdigheter var veldig varierende, men de fleste studentene i denne studien virket fornøyde med egne skriveferdighetene til tross for kritikken som kommer fra de som leser og vurderer oppgavene. På spørsmål om hva en god tekst er og hvilke krav som stilles til skriveoppgaver, virket informantene noe usikre. Uten å vite hva som kreves, er det vanskelig å skrive en god besvarelse. Det kan bety at

universitetene er for dårlig på å si hva de vil ha, men dette ble ikke undersøkt videre. I intervju 6 ble det sagt at «kravene er mye høyere» på universitetet, og i intervju 4 ble det bemerket at det er mange som ikke har den skrivetreningen de burde ha hatt. Problemet med skriveferdigheter ble godt beskrevet i intervju 7: «Teksten er jo det som viser hva du kan, og hvis den er dårlig skrevet så betyr det kanskje ikke så mye hva du egentlig kan, hvis du ikke klarer å få det frem». En øking i skrivetrening har flere lærere oppnådd gjennom prøveprosjektet med én samlet norskkarakter de første to årene på videregående. Lærere i prosjektet forteller at det har blitt mindre vurderingspress, som har åpnet for at elevene kan skrive flere tekster uten en karakter som overskygger de konstruktive tilbakemeldingene (Udir, 2016 - 2). For å få inn mer skrivetrening på videregående, som både studenter og forelesere etterspør, virker det hensiktsmessig å fortsette med og utvide forsøket med én karakterer i norsk for første- og andreklassinger på studiespesialisering.

For å kunne skrive en god tekst på universitetet trenger studentene gode skriveferdigheter, men også kunnskap om kildebruk og ikke minst lesing. Å kunne trekke ut essensen fra store mengder tekst var en ferdighet de fleste informantene så på som viktig for studenter. Informanten i intervju 1 fortalte at det er tøffe krav til lesing og mente at lesekunnskaper er en stor del av det å være studieforberedt. I likhet med oppfatningen av hvor viktige skriveferdigheter er, kan det virke som om studenter og forelesere har ulike meninger om viktigheten av lesing. Bratberg mener at alle bøkene på en pensumliste skal leses. Ferske studenter kan bli overveldet av pensumlister, fordi de tidligere kun har hatt en bok per fag, mens det «ofte er mange tykke bøker» på universitetet, i tillegg til utdelte fagartikler og forelesninger som inngår i pensum. I teoridelen ovenfor refereres det til videregående lærere i NIFU-rapporten som uttrykte bekymring for elevers leseferdigheter med den økende digitaliseringen, og mente at elever har blitt for flinke til å hente informasjon kjapt ved å kun lese bruddstykker. Dette henger sammen med tekstoppbygningen som vi møter daglig, hvor de viktigste poengene kommer først og dermed trenger en ikke lese hele teksten. Innenfor journalistikken kalles denne oppbygningen «den omvendte pyramiden» (Dalen, 2004). Liknende oppbygning blir brukt i mange andre tekster. Dette er en av grunnene til at elever liker å bruke Wikipedia, fordi det er lett å få oversikt uten å lese mye. Denne holdningen til tekster kan forklare at flere informanter sa det ikke er nødvendig å lese alt på pensumlista, i hvert fall ikke fra «A til B» (intervju 6). Det kan være at studenten mente de bøkene hvor kun et par kapitler er pensum, men informanten som sa dette i gruppeintervjuet, fikk støtte fra de to andre. Dette, og at noen informanter fortalte at studier går fint uten pensumbøker, illustrerer

at det er studenter som leser mye mindre enn det foreleserne forventer. Hvis en av grunnene til at mange studenter leser lite, er dårlig trening i å lese lengre tekster, blant annet på grunn av store mengder lett tilgjengelig nettbasert informasjon, kan det være en idé å legge inn krav om å lese lange tekster på videregående. Ikke nødvendigvis en litterær kanon, som kan virke mot sin hensikt ved å ødelegge leselysten til elevene, men et krav om å lese noen romaner. En litterær kanon kan være viktig for den kulturelle dannelsen, men er ikke nødvendig hvis vi ser på videregående som en studieforberevende institusjon. Mer sammenhengende lesetrening kan medføre at elever klarer å takle det store pensumet med tunge fagbøker på en bedre måte.

I forhold til lesetrening og å kunne takle et stort pensum, var det flere av studentene som mente at det ville vært gunstig å lære om lesestrategier. Ingen av informantene mente de tidligere hadde lært en lesestrategi. Flere fortalte at de selv hadde funnet en lesestrategi som var greit nok, men at det ville ha vært positivt med en innføring i lesestrategier. Informanten i intervju 2 hadde lest en bok om studie- og leseteknikk, og mente det hadde utvidet strategien slik at det ble mer effektivt arbeid. Hvis alle ferske studenter lærer seg gode leseteknikker, vil de kunne lese pensumlistene grundigere og få med seg mer informasjon, som vil føre til at de blir flinkere og kan løse samfunnsproblemer på en bedre måte. Derfor virker Knut Hoems kritikk av norskpensumet lite gjennomtenkt, og anbefalingen hans om å øke mengden skjønnlitteratur på bekostning av lesestrategier er en lite gunstig idé (Hoem, 2016). Det kan nok være bra for den kulturelle dannelsen å lese tekster av Ibsen, Bjørnson, Kielland og Lie, men å ødelegge leselysten til elever med en overvekt av kulturelt dannende skjønnlitteratur i norskfaget vil være veldig negativt i forhold til å være studieforberevet. Hvis elever ikke har gode strategier for å kunne lese lange tekster når de begynner på universitetet, blir studiene vanskeligere. Det er kanskje en god idé å innføre noe lesing av lengre tekster fra kjente norske forfattere, som gir både lesetrening og kjennskap til vår kulturarv, men resultater i denne studien viser at studenter også har bruk for gode lesestrategier. Derfor er anbefalingen at lesestrategier burde innføres som et krav, og ikke fjernes fra den nye læreplanen i norsk.

I intervju 6 ble det sagt at fagbøker er de viktigste kildene for studenter, samtidig som at kritisk kildebruk skal være veldig viktig. Det er et punkt som ble definert «viktig» eller «veldig viktig» av alle informantene. Å kunne tenke kritisk er en del av læreplanen i norsk, en ferdighet som er viktig for samfunnet og demokratiet. Bratberg mener vektleggingen av kritisk tenkning kan bli bedre på universitetet, og sier at «kritisk tenkning og holdning er et allment viktig prinsipp», men også at det kan få for stort fokus. Med for mye fokus på kritisk tenkning og forståelse, for eksempel hvordan og hvorfor en ide ble til, blir «det ikke noe fast

fisk tilbake». Ludvigsen-utvalget nevner dybdelæringen ofte, som kan være på grunn av at det er mye stofftrengsel og lite dybdelæring i dagens læreplan, med det virker som om det blir dratt litt for langt. Fokuset må økes, men det er viktig at det ikke overskygger alt annet i den nye læreplanen. Forståelse og anvendelse av kunnskap er viktig for å tilegne seg analytiske ferdigheter, men elevene må lære å tenke kritisk på riktig måte. Informanten i intervju 7 er enig med Bratberg i at fokus på kritisk tenkning er for dårlig på universitetet, og er veldig positiv til kritisk tenkning som en del av videregående. Informanten forklarer:

«Så hvis man kommer fra videregående med litt sånt kritisk syn på ting, så kan det være veldig positivt for universitetet, gitt at man lærer å være kritisk til modeller og ideer, og ikke bare «denne kilden er Wikipedia, så da er det kanskje ikke så trygt», du må på en måte ha en mye dypere forståelse av hvordan du skal kritisere og hvilke spørsmål det er viktig å stille.» (intervju 7)

Hvis elevene lærer å stille de riktige, kritiske spørsmålene vil det være positivt for samfunnet. Det er mange som kaster seg inn i debatter og kommer med påstander som har svakt grunnlag, fordi de ikke har stilt de riktige spørsmålene og forstått det de snakker om. For å kunne være kritisk til ulike tekster er litteraturhistorien viktig, men denne delen av undervisningen bør rettes mer mot å kunne tenke kritisk, og kanskje mer mot moderne litteratur. Da vil elevene få mer tilbake, og kunnskapen blir mer relevant. Oppgaver som kan øke elevens evne til kritisk tenkning, kan være å velge mellom to kilder og forklare valget med et sett spørsmål, se på falske nyheter og forklare hvorfor de er falske, og det kan være å forklare argumentene fra ulike sider i bestemte saker, for eksempel historiske eller politiske. Kritisk tenkning er viktig i et samfunn med mangfold, konflikter og tilnærmet uendelig informasjon, spesielt når det er mange falske nyheter og alternative fakta. I tillegg er det folk som tenker kritisk, for eksempel Darwin, Einstein, de Beauvoir og King, som «gjør at det skjer endringer» (intervju 7), og det er endringer vi trenger for å løse dagens og fremtidens samfunnsutfordringer.

Under intervjuene ble argumentasjon og diskusjon knyttet sammen med kritisk tenkning og forståelse. Informant 1 forteller at argumentasjon er viktig i alle sammenhenger, slik «at man hele tiden utvikler best mulig resultat». Bratberg mener at evnen til å kunne argumentere og diskutere er «underutviklet», både hos studenter og i undervisningen på universitetet. Argumentasjon er viktig i alle fag, også i fag med mindre skriving, for eksempel matematikk. At informantene sa at argumentasjon og diskusjon er veldig sentralt, og fordi det fører til forståelse, viser at argumentasjon burde ha like stort eller større fokus i den nye læreplanen.

5. Konklusjon

Denne oppgaven er basert på gjennomgang av læreplanen i norsk på det videregående studiespesialiserende utdanningsprogrammet og intervjuer med et utvalg studenter fra NMBU. Studien viser at flere av de norskfaglige ferdighetene er viktige for studenter, men også at de ofte er svake hos ferske studenter. Forelesere forteller at studenter lærer underveis, men ideelt sett skal elevene være godt forberedte når de begynner på universitetet. Denne studien indikerer at kompetansemålene i norsk om lesing, kildebruk, skriving av informative tekster og argumentasjon er viktige og burde styrkes i den nye læreplanen. I tillegg burde den nye læreplanen inneholde kompetansemål om kritisk tenkning og lesestrategier, fordi dette er viktig for læring og i høyere utdanning. Norskfaget har mange sider, som vist i teorien, men disse anbefalingene har fokus på å kunne gjøre elevene bedre studieforbredt.

Et av forslagene er å fjerne kreative tekster som skriftlig «sjanger» fra eksamen, men innføre krav om å skrive noen slike tekster underveis, slik at elevene utvikler sine skriveferdigheter og tekstforståelse. For å kunne takle store pensumlister blir det anbefalt at elever lærer mer om lesestrategier og leser flere lange tekster, helst sammenhengende. For å forhindre at elevene mister leselysten, kan det være hensiktsmessig at elevene selv velger noen lengre tekster, og ikke kun leser for å bygge opp den kulturelle dannelsen. Ideelt skulle elevene kunne takle større bøker etter ungdomsskolen, men dette ikke er tilfellet i dag da det er mange studenter som ikke har «kapasitet» til å takle pensumlister. Hvis elevene blir flinkere til å lese lengre og grundigere tekster, som ikke er overfladiske eller bygget opp etter «den omvendte pyramiden», vil «kapasiteten» øke og de vil som studenter ha større vilje og erfaring nok til å kunne takle omfattende pensumlister og tunge fagbøker. Et viktig poeng som ikke er nevnt tidligere, er interesse for fag og innhold, men gode lesestrategier og relevant lesetrening kan gjøre at elevene blir like flinke til å takle tekster de har og ikke har interesse for.

For å kunne bruke forslagene i denne rapporten må det gjøres flere undersøkelser. I rapporten blir det nevnt at skrivemåten på universitetet bør undersøkes nærmere for å kunne forberede elevene på universitetsessayet. Det er mange anbefalinger om hva som bør vektlegges mer, men lite om hva som kan fjernes. Prioriteringer er viktige, slik at norskfaget ikke blir preget av stofftrengsel overflatekunnskap. Flere undersøkelser på de norskfaglige ferdighetene som anbefales i rapporten, og innføring av dem i den nye læreplanen vil gjøre elever bedre studieforbredt, som vil heve nivået på utdanningene og forhåpentligvis gjør at fremtidens intellektuelle blir bedre forberedt på å løse dagens og fremtidens samfunnsutfordringer.

6. Referanser

- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. 4. utgave
- Dalen, O. (2004). «Den omvendte pyramide». *Nettskriving*. http://www.nettskriving.no/-/bulletin/show/21178_den-omvendte-pyramide (lest 15.04.17)
- Hoem, K. (2016). «Norskpensum på villspor». *NRK - Ytring*. <https://www.nrk.no/ytring/norskpensum-pa-villspor-1.13241743> (lest 20.03.17)
- Isaksen, T. (2017). «For store skoleforskjeller». *Aftenposten*. 26. januar. Del 2, side 26
- Ludvigsen, S., & Elverhøi, P., & Gundersen, E., & Indregard S., & Ishaq, B., & Kleven, K., & Korpås T., & Rasmussen, J., & Rege, M., & Rose, S., Sundberg, D., & Øye, H. (2014). *Elevenes læring i fremtidens skole*. <http://nettsteder.regjeringen.no/fremtidensskole/files/2014/09/NOU201420140007000DDDPDFS.pdf> (lest 29.01.17)
- Ludvigsen, S., & Gundersen, E., & Indregard S., & Ishaq, B., & Kleven, K., & Korpås T., & Rasmussen, J., & Rege, M., & Rose, S., Sundberg, D., & Øye, H. (2015). *Fremtidens skole*. <http://nettsteder.regjeringen.no/fremtidensskole/files/2015/06/NOU201520150008000DDDPDFS.pdf> (lest 29.01.17)
- Lødding, B., & Aamodt P. (2015). *Studieforberedt etter studieforberedende*. Link Grafisk
- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Meld. St. 28 (2015-2016)*
- Melvær, K. (2014). *Forskning for forskerspirer*. Holbergprisen i skolen
- Skrivesenteret. (2017). «Kreativ tekst på norskeksamen». <http://www.skrivesenteret.no/ressurser/kreativ-tekst-pa-norskeksamen/> (lest 19.03.17)
- Udir. (2013). «Læreplan i norsk». <http://data.udir.no/kl06/NOR1-05.pdf> (lest 28.01.17)
- Udir. (2016) - 1. «Statistikk - elever». <https://statistikkportalen.udir.no/vgs/Pages/Elever-utdanningsprogram-og-trinn.aspx> (lest 28.01.17)
- Udir. (2016) - 2. «Færre karakterer gir bedre tid til skriveopplæring i norskfaget». <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/farre-karakterer-gir-bedre-tid-til-skriveopplaring-i-norskfaget/> (lest 27.02.17)
- Vigo. (2017). «Studiespesialisering». <https://www.vilbli.no/?Artikkel=&Side=1.0&Kurs=V.STUSP1----> (lest 28.01.17)

7. Vedlegg

1. Intervju 1, (s. 21 - 29)
2. Intervju 2, (s. 30 - 37)
3. Intervju 3, (s. 38 - 39)
4. Intervju 4, (s. 40)
5. Intervju 5, (s. 41 - 43)
6. Intervju 6 (gruppe), (s. 44 - 45)
7. Intervju 7, (s. 46 - 49)
8. Samtale med Øivind Bratberg, (s. 50 - 52)
9. Intervjuguide, (s. 53 - 54)
10. Informasjonsskriv til informantene, (s. 55)

Vedlegg 1 - Intervju 1

Okei, kan begynne med ... kan du beskrive forskjellene og likheter mellom universitet og skolen, i forhold til arbeid?

Først og fremst er det mye friere. Du har mye mer ansvar selv for egen læring. Det er på en måte ikke prøver underveis, som du på en måte blir evaluert etter hele tida, men det er på en måte slutteksamener da. Så det blir jo en mye mer frihet da, og mye mer opp til deg selv hvordan du vil gjennomføre studiene. Hvordan du vil ta tak i fagene, fordi mye ansvar ligger på deg selv. Så det er egentlig den største hovedforskjellen. Der er, det er egentlig at alt ansvar er til deg selv. Det er du som har ansvar for om du vil dra i forelesninger eller ikke, det er opp til deg. Så hele den friheten da, til å ta ansvar for egen læring, det er vel hoved, hovedforskjellen.

00:51

Sånn på mengde arbeid, er det ...?

Jeg vil si det er cirka likt, altså. Det er, det er ja cirka likt. Det er en del jobbing, men jeg merker jo en stor forskjell, det er jo at når jeg jobber med studier så jobber jeg med ting jeg liker, og da, da jobber jeg mye mer effektivt. Mens på videregående så kunne jeg på en måte slappe litt mer av i timer jeg ikke syntes var så interessant da. Så på den måten vil jeg si antall timer kanskje er litt mindre enn på, på, på videregående. Men altså effektivitetsarbeidet er kanskje, det er vel minst like mye da, som det det ellers ville vært, fordi du jobber med fag du i prinsippet liker da. Og derfor så går ting fortere., og du, du setter deg mye mer inn i tingene da, enn du ellers ville gjort. Ja, egentlig ikke noe mer enn det.

01:40

Ja. Hvordan er kravene i forhold til skriving på universitetet? Dere leverer en del oppgaver, gjør dere ikke det?

Jo, jo det gjør jeg. Men jeg vil egentlig si, så langt, i hvert fall på NMBU, så er det ikke sånn at, vi har ikke hatt så mange skriveoppgaver og innleveringer og sånne ting. Det er noen fag, men ikke så mye som jeg hadde trodd, faktisk. Men jeg merker jo det at, det å på en måte ha en god forståelse for norsken, å kunne skrive bra og sånne ting. Å formulere seg godt, argumentere godt og så videre, det kommer til stor nytte i alle fag omtrent. Det er jo ting man

tar med seg videre som man kan utnytte i alle fag. Så å ha et godt grunnlag i norskfaget, eller å kunne formulere seg, skriving og sånne ting er vesentlig. Så, ja.

02:30

Ja, de stiller høye krav til det?

Ja, de stiller sånn sett, de stiller jo, de stiller jo ingen krav sånn sett, men man ... Ved å kunne skrive bedre og sånne ting da, så, så stiller man jo bedre for eksempel på en eksamen da. Hvis du da klarer å formulere deg bedre, så sånn sett er det vel sånn [høye krav til skriving].

Ja.

Så kravene er egentlig, kravene ... Er det kravene i forhold til skriving, eller er det bare generelt?

Hovedsakelig skriving.

Ja.

Men også generelt hvis du har noe på det.

03:00

Nei altså ... Generelt så er det vel ... De er jo tøffere, fordi du går jo inn i enkelte fag. Så det er jo på en måte litt tøffere. Altså på videregående skal du på en måte ha en generell kunnskap om alle mulige fag. Både, ja la oss si grønne fag og mer samfunnsvitenskapelige fag. Mens, mens på universitet så er det på en måte fordypning enten i realfag eller i, eller i samfunnsfag, selv om noen fag da overlapper hverandre og kanskje inneholder begge deler. Så, så jeg vil si at kravene innenfor hvert enkelt fag kanskje er høyere, men sånn generell arbeidsmengde er relativt lik.

Og lesing, er det ...?

03:40

Ja det er jo mye lesing både på engelsk og på norsk. Så jeg vet ikke helt hva du er ute etter jeg, er det norsk eller begge deler?

Begge deler.

Begge deler ja. Nei altså ... Det stilles egentlig ganske tøffe krav til lesing. Vi har både avanserte lærebøker på norsk og på engelsk. Så det å kunne lese godt og forstå ord at, forstå ord generelt og ha et godt vokabular, som det heter. Som er viktig for å kunne, for å kunne forstå lærebøkene da, og stoffet som man går gjennom da. Så, ja, det er til og med noen fag som har lærebøker på dansk, og svensk kan det også være. Så det er ganske, man må på en måte ha den generelle språkforståelsen i bunn da, for at man skal kunne kanskje videreutvikle språket sitt og forstå andre typer språk. Så det er helt klart et stort, stort grunnlag det av det å kunne studere, å kunne lese godt da. Det er viktig.

04:37

Så, så du har dette her begrepet som heter literacy, som går på, mye på leseferdigheter og skriveferdigheter, eller lesestrategier da. Har du noe tanker rundt det, i forhold til, lærte du noe om det på videregående eller?

Eh ... Jeg har vel aldri hatt noen lesestrategi. Jeg føler heller ikke at jeg har fått noe opplæring i hvordan man skal lese best mulig, eller få mest mulig ut av lesingen da. Effektiv lesing. Men, nei, personlig så liker jeg på en måte å lese litt jevnt da, for jeg klarer ikke å lese veldig mye på en gang. Så jeg liker heller å ta på en måte, ta kortere økter, men at de øktene blir mer effektive da. For hvis du får for lange økter, og stoffet blir tørrere og tørrere og tørrere, så blir det jo kjedelig i lengden. Så sånn sett er det viktig for meg personlig og på en måte kunne kutte det i mindre økter, men mer effektive da. Da føler jeg at jeg på en måte får mest ut av det da.

05:35

Ja. Føler du at du kunne ha trengt å lære noen andre lesestrategier, eller fungerer det bra, føler du, sånn som det er nå?

Jeg føler jo egentlig det går bra nå som, altså jeg har satt meg inn i det og på en måte fått en rutine i det, så jeg føler akkurat nå kunne jeg nok ikke på en måte gjort noe helt annet enn det, enn det jeg er komfortabel med nå, men kanskje på et tidligere stadium så kunne man ha fått noen muligheter, for jeg føler på en måte at det, det er egentlig bare meg selv da som har på en måte, gjort at jeg har den letestrategien jeg har nå. Det er på en måte ingen lærere som har gitt meg det tipset, eller noen andre, eller noen ... Det er meg personlig da, som har kommet frem til den strategien. Og jeg føler på en måte det er viktig i seg selv, at du gjør noe du er

komfortabel med selv, og ikke lar deg på en måte påvirke. Men jeg føler på, på mange måter at man kunne fått flere muligheter da. Og flere synspunkter på, på lesing og det å gjøre lesing om til effektiv lesing og interessant lesing. Det føler jeg at kunne vært i større grad kanskje.

06:35

Ja. Så når du begynte på universitetet, var det noen uventede krav, i forhold til, ja hva du forventet.

Nei, egentlig ikke. Nei, det var jo egentlig ikke det. Jeg gikk jo fra videregående til befalsskolen. Og det hadde vi også prøver og det var litt skoleliknende det og. Så på en måte kontrasten da var ikke så stor som den kanskje ellers ville vært, hvis jeg på en måte hadde tatt et friår. Så da hadde jeg kanskje følt at kravene var uvesentlige når jeg kom på universitetet, for det hadde vært en så stor avstand. Men, jeg føler på en måte det har vært en glidende overgang da, mellom egentlig kravene på, på, på, fra videregående til befalsskolen og videre da til universitetet da. 07:15 Så derfor føler jeg at det ikke har vært noen urettmessige krav som har blitt stilt, så det er egentlig som jeg har forventa. Så det, det er ingenting som jeg på en måte har, har nei hatt noe problem med, egentlig da.

Ehm ...

Eller vendt litt da ...

07:40

****TELEFONSAMTALE**** (informanten ble ringt opp, dette er ikke transkribert)

08:50

Tilbake. Er det noe du har inntrykk av mange studenter ikke kan? Det er en del sånne forelesere og sånn som kommenterer at de ser at studentene ikke er så veldig flinke til å skrive blant annet.

Litt, ehm, det er litt vanskelig kanskje for meg å vite hva andre gjør da, men jeg har jo på en måte et inntrykk av at lesing og skriving er, står ganske sentralt og er ganske godt hos de fleste studenter. Jeg har jo fått inntrykk av, jeg har jo jobba med noen altså på ulike skriftlige oppgaver, og jeg har fått et inntrykk der at kunnskapen man har da, er relativt god da. Så jeg føler på en måte at, at man har tatt med seg videre fra, mye fra videregående da, men jeg føler

også at det er mye der som på en måte man, ikke kanskje har fått med seg fra videregående, men som man har utviklet på andre arenaer da, for eksempel verv og sånne ting da. 09:50 Som på en måte har gjort at man får en større språklig kunnskap da. Forståelse og et ordforråd som er bedre. Så generelt syntes jeg det er veldig bra egentlig.

Ja. Hva mener du skal til for å være studieforbredt? Sånn generelt.

10:10

Det er jo ikke noe mer enn at du følger med godt på videregående, jobbe godt, jobbe jevnt, sette deg mål underveis for hva du vil oppnå. Altså det er jo ikke noe krav, altså alle, det er, visse universiteter kan alle komme inn nesten, uavhengig av karakterer da. Så det handler om å sette deg mål om hva du vil oppnå. Om du vil gå på BI, eller på NMBU, eller på handelshøyskolen i Bergen, eller på NTNU, ikke sant. Sånne ting. Det er ting [man] må oppveie underveis. Og så er det egentlig opp til deg selv hvordan du, om du klarer disse målene eller ikke, for jeg mener jo alle på en måte er berettiget til å kunne oppnå hva man vil da. Hvis man først jobber, jobber hardt nok for det så er alle mulighetene åpne. Så sånn sett setter det ingen begrensninger.

11:00

Du har nevnt skriving og lesing. Er det noen andre kunnskaper du mener er viktig for å være studieforbredt?

Kanskje litt sånn generell allmennkunnskap, liksom samfunnsfag. Det føler jeg er viktig i alle fag. Det er kanskje litt sånn undervurdert egentlig på, på videregående. Det er sett på som et ganske lett fag. Men, men jeg føler på en måte jeg har fått masse nytte av samfunnsfag generelt. Både i, i alle mulige situasjoner. Både i økonomisk sammenheng, og i mer sånn ren matematisk sammenheng, og statistisk sammenheng og sånne ting da. Så det å på en måte sette seg inn i nyheter og verdensbilde generelt, og kunne mye samfunnsfag, å kunne mye informasjon som blir gitt ut, for eksempel ved å lese Dagens Næringsliv og sånne gode aviser da. Nettavisen er jo ikke så god da, men det finnes mange andre aviser da, som er veldig bra. Som jeg absolutt vil anbefale å kanskje ha litt større fokus på da, hvis man går på videregående opplæring. Fordi det føler jeg på en måte har et stort fortrinn da, hvis du kommer på universitetet. Det er sånne små, små tips da, som du kan på en måte ta med deg

videre som er på en måte kanskje detaljer, men som gjør at kanskje forelesere og sensor på en eventuell eksamen får et litt bedre inntrykk av deg sånn generelt da.

12:20

Har du noen andre sånne tips, eller?

Det er jo egentlig ikke det. Det er kanskje å ha opparbeidet seg en studieteknikk også da, allerede på, på videregående. For du har på en måte ikke noe tid til å, altså du har jo selvfølgelig tid til å, til å tilvende deg en ny studieteknikk, men jeg vil jo anbefale at man har en klar studieteknikk og en klar plan på hvordan man liker å gjennomføre arbeidet. Hvordan man, hvordan man føler man lykkes med arbeidet man gjennomfører også videre da. Så studieteknikk tror jeg også er en viktig del av det å på en måte kunne lykkes på videregående, nei universitet, fra første stund da. For man har jo selvfølgelig råd til å opparbeide seg en studieteknikk der, men man vil jo helst ikke på en måte ikke kaste bort et år på å på en måte teste. Så det å ha en studieteknikk er helt klart er fortrinn.

Er det noe du ønsker at du lærte på videregående, for eksempel dette med studieteknikk?

13:20

Kanskje. Altså det er jo litt vanskelig å si da, om jeg på en måte hadde tatt i bruk den studieteknikken som de på en måte hadde formidlet. Men jeg ville ikke sett på det som en u, på som en ulempe da, på en måte fått informasjon eller kunnskap om andre typer studieteknikker som kanskje fungerer veldig godt for mange andre. Så kunne det vært interessant å på en måte tatt en titt da, og kanskje prøvd det og vurdert det, og det har man aldri fått muligheten til da. Så absolutt ville det vært egentlig en fordel uansett å kunne få, få en innføring i forskjellige studieteknikker da. Så det føler jeg på en måte at, har vært litt mangel egentlig. Det har ikke vært så stort fokus på det, i hvert fall på, når jeg gikk på videregående. Så det føler jeg absolutt kunne vært litt, litt mer fokus på.

14:05

Ja. Er det noen kunnskaper du ønsker du tilnærmet deg når du gikk, var på skolen, som er viktige nå? Og eventuelt hvordan fikk du disse?

Ja, det er jo kanskje det med litt sånt samfunnsfag da, og litt sånne dagsaktuelle ting, som på en måte jeg nå i egentlig senere, jeg har jo aldri, altså det handler jo litt om å være interessert også da. Man skal jo ikke legge liksom, alt skal ikke gå på skolen, men det å på en måte kunne drive med dagsaktuelle ting er jo absolutt ting som er veldig interessant da. For da får man på en måte bredere forståelse, og jeg føler kanskje litt i samfunnsfaget, litt sånn generelt, så føler jeg det er litt, kanskje litt vel fokus på det som har vært før, istedenfor å fokusere på det som er nå. Så jeg føler i hvert fall nyheter er ting som på en måte er veldig viktige, men som jeg på en måte har lært meg til, tilvendt meg til litt senere, kanskje sånn i studiesammenheng da.

15:01

Ja. Jeg har noen punkter her som jeg har trekket ut fra læreplanen, kan du bare vurdere hvor viktige hver enkelt av de er, i forhold til det du, eller studier da? Å være studieforberedt.

Ja, jeg er egentlig veldig kritisk til den der læreplanen jeg, egentlig, og norskfaget generelt er jeg veldig kritisk til, fordi jeg mener at det er alt for mye feil fokus på ting man kan bruke senere da. Og jeg mener forsovet at for eksempel det å skrive å analysere kreative tekster er ikke jeg noe stor fan av, og det har jeg nesten, altså selvfølgelig i visse sammenhenger får man alltid bruk for noe, men jeg føler det er alt for mye fokus på analysering og sånne ting da. Istedenfor å på en måte lære seg, eh, kanskje det hellet å, på en måte skrive en fagartikkel, eller å skrive noe som har faglig innhold, istedenfor kreative tekster. Men jeg føler i hvert fall punkt to her, kritisk kildebruk, er veldig et veldig bra punkt. Så det har de stort fokus på under videregående opplæring, og det føler jeg, det er veldig viktig. For hvis man på en måte ikke har det, kontroll på det så kan det gå riktig gærent, uansett. Så det føler jeg på en måte er et punkt som er veldig viktig.

16:30

Så har du skriving og bearbeiding av egne tekster. Ja det også er jo, egentlig ganske viktig det og. Men, men nå er det jo ikke alltid sånn at man klarer å bearbeide sin egen tekst på en best mulig måte. Og det er ikke alltid, det kan hende det blir litt feil fokus, fordi man fokusere mer på egentlig det som er feil, istedenfor det som er godt, føler jeg da. I hvert fall når man skal bearbeide sin egen tekst, så føler jeg på en måte at det, man hele tiden se på forbedringsmuligheter og forbedringspotensial og sånne ting da. Men isteden føler jeg man må utvikle, i større grad utvikle det man er god på. Det er det jeg føler litt med norskfaget, at

det er så bredt, og hvis man er på en måte veldig god til å skrive en fagartikkel, men ganske dårlig på å skrive kreative tekster, så synes jeg man blir veldig hardt straffet for det. Fordi jeg føler på en måte at man heller kunne fordypet seg i ting man syntes er litt mer interessant da, for det er ikke alle som synes det er veldig interessant å analysere kreative tekster. Men det å kunne bearbeide sin egen fagartikkel, hvis man er interessert i å skrive fagartikler, det syntes jeg er veldig interessant.

17:43

Å diskutere og argumentere er veldig viktig. Det er kanskje det man, som kanskje er det viktigste punktet her, fordi diskutere og argumentere gjelder egentlig både muntlig og skriftlig. Så det er ting du, du ikke bare opparbeider deg kunnskap om altså generelt muntlig, men det er også skriftlig. Og det å kunne argumentere godt og diskutere og komme med saklige utsagn, argumentere på en saklig måte, det er veldig viktig. Og det gjelder i alle sammenhenger, altså alt fra hvis man skal drive med realfag til samfunnsfag til alle mulig andre fag, så er det å argumentere og diskutere utrolig viktig. Ikke bare for på en måte å vinne argumentasjonen eller vinne diskusjonen, men nok så viktig, kanskje det viktigste er jo på en måte at man hele tiden utvikler best mulig resultat, og det er ofte under uenighet at man kommer fram til de beste løsningene. Og det gjelder jo absolutt alle sammenhenger. Så diskutere og argumentere er veldig viktig.

18:48

Lytte til muntlige tekster. Ja det er jo også relativt viktig da, men kanskje ikke så viktig som de andre punktene jeg har nevnt (*kilder, bearbeide, argumentere*), men helt klart det å på en måte kunne ha tillytningsevne og evnen til å lytte, er veldig viktig for å på en måte, både for å kunne ta til seg ny informasjon eller kunnskap som man, som er interessant, men også det å kunne sile ut viktig informasjon da, av for eksempel folk som kan veldig mye om et emnet så et det veldig viktig å kunne sile ut det som er viktig.

19:23

Ja, så har vi skrive og analysere informative tekster, hva er liksom informative tekster? Er det artikler («Artikler ja»)? Ja. Ja det er jo også viktig, et viktig punkt, men, men jeg føler på en måte også her at det er kanskje litt, kanskje litt for lite fokus på informative tekster generelt i den videregående opplæringen. Jeg føler at det er veldig mye fokus på kreative tekster, og det

å på en måte kunne skrive så kreativt og sånne ting da, mens det å på en måte kunne skrive en god fagartikkel, det det ... I hvert fall når jeg var på videregående så var ikke det verdsatt så høyt, da måtte du liksom kunne skrive en kreativ tekst for å oppnå en god karakter da. Mens å skrive ... For du fikk alltid alternativet mellom ulike kreative tekster, og så var det kanskje en fagartikkel hvis du var heldig da. Så, jeg vil ha litt mer hovedfokus på å kunne drive litt med ting man syntes er morsom-, ikke bare morsomt selv, men synes er interessant, fordi da får man mye mer ut av det. Og jeg tenker det er mye bedre å spesialisere folk tidlig på ting man synes er morsomt og ting man kommer til å holde på med videre.

20:33

Selvfølgelig, man må ha en viss kunnskap og en viss kjennskap til å skrive en kreativ tekst, vite kanskje litt hva det innebærer, men det at man, det at man skal bli straffet fordi man er elendig på å skrive kreativ tekst, men man skriver ekstremt bra fagartikkel, det syntes jeg at faktisk er ganske feil. Selv om man da har, skjønner jo lærerne som har utarbeidet denne planen da, som de må følge etter, så de har jo ikke så mye valg sånn sett til å på en måte gjøre om på den. Men, ja ... Det å kunne fordype seg. Det merker jeg også på universitetstadiet også, at det er mye mer fordypning, så hvorfor ikke starte med fordypningen allerede på videregående da?

Vedlegg 2 - Intervju 2

00:00

Kan du beskrive forskjeller og likheter mellom universitet og videregående skole, sånn i forhold til arbeidsmengde?

Okay, forskjeller og likheter ... Jeg synes det er en god del å gjøre, både på videregående og på videre utdanning, men store forskjellen er vel at jeg kan selv bestemme når jeg vil gjøre arbeidsmengden. Og så syntes jeg at på videregående var det mer spesifikt hva jeg skulle gjøre i arbeidsmengden, da hadde vi liksom lekser eller noe spesifikt vi skulle gjøre, mens på videregående, nei høyere utdanning, så er det litt mer opptil meg selv hva jeg velger å gjøre. De sier gjerne forslag til en viss arbeidsmengde, men ikke alle som velger å gjøre den arbeidsmengden. Er det noe mer spesifikt du tenker på?

Nei, ikke hvis du har noe mer? Nei, vi kan fortsette. Kravene i forhold til skriving? Hvis, du leverer oppgaver, eller er det bare eksamener ...

Nei, man leverer også innleveringsoppgaver. Og så er det jo eksamen. Den store hovedforskjellen fra videregående er at det er for hånd på eksamen. Så vi har ikke PC, så det er ikke noe rettskriving for meg da, når jeg sitter og skriver. Og så er det enkelte lærere som sier at hvis du har skrivefeil så har det ikke nødvendigvis så mye å si for faget, hvis det er matte eller noe sånt, da sier de at det ikke skal ha noe å si. Men, er det for eksempel et mer, ja, hva skal jeg si, samfunnsvitenskapelig fag da, hvor du skal sitte og diskutere, så vil en skrivefeil ikke nødvendigvis gi det beste inntrykket da, har egentlig lærere sagt da, at heller prøv å skriv så rett som mulig. Og så er det noen, det var en venninne av meg som hadde en innlevering hvor rettskriving var bare, eh, hvis du hadde feil så trakk det skikkelig ned på karakteren. Men de fleste pleier å være ganske greie på rettskriving. Men vi skriver også noe på PC, og da, da er det veldig mye lettere. Da blir det vanligvis ikke skrivefeil, så da går det fint.

02:08

Så ...

Men ... Ah, nei bare fortsett, fortsett, sorry ...

Men selvfølgelig, det du har lært på videregående har noe å si. For hva du, når du skal skrive så merker jeg liksom at okay, den grunn, det blir et grunnlag da på en måte for det du gjør videre.

02:25

Hva er en god tekst da? Et det bare rettskriving, du nevnte at det er, kan være viktig men ikke veldig ...

Rettskriving er ikke nødvendig-, jeg syntes de fleste, hvis man har skrivefeil, nå vet ikke jeg, vet ikke jeg på en måte hva de legger som grunnlag da, men sånn jeg ser det så tenker jeg noen feil skal gå greit, men hvis du har masse så gir det ikke et veldig godt inntrykk tror jeg. Også hvordan du bygger opp en tekst, de fleste sier at når de skal lese en eksamensbesvarelse-tekst så er det det med oppdeling og bruke avsnitt, syntes de fleste er ganske fint, sånn at det ikke blir ... Var senest en lærer som sa til meg i dag, hehe, at når vi skal skrive eksamenstekst så vil han helst ikke ha det i ett, for da er det veldig vanskelig å lese. Og selvfølgelig det å skrive pent da, vet ikke om det har noe å si for det du skal gjøre, men når det er for hånd så gjelder det litt også det å være leselig. Det man skriver. Ja.

Ja. Var det noen uventede krav når du begynte på, her, NMBU?

03:26

Nei, ikke sånn når det gjelder sånn å skrive, men jo, når du leser en eksamensoppgave så får du den på norsk, så du burde kunne lese norsk. Og du kan få den på nynorsk også, hvis du ber om det, men jeg tror ikke det er noen spesifikke krav, uten at du kan snakke og lese norsk da. De fleste bøkene er på engelsk, så du burde jo kunne engelsk også. Vet jeg ikke det, det er ikke på norsk. Men også når man skriver kilder, på slutten av tekster man leverer inn, da har vi jo fått et sånt, hvert fall vi har måtte benytte et program som heter End Note, vet ikke om du vet hva det er. Det er et sånt rettskrivings-, nei sånn, åh hva heter det, kildeprogram. Ja, kommer av seg selv med sånne noter underveis. Og, men da fikk vi kurs i det, for det var et krav å bruke det på innleveringen, men da kunne vi gå på kurs her og få det da.

04:21

Så, det var ikke noe du lærte på videregående eller ...?

Nei. Jeg lærte ikke det programmet på videregående. Jeg lærte liksom å skrive kilder og henvise til kilder på videregående, men jeg hadde ikke lært det programmet, så det måtte jeg jo lære meg for og i det hele tatt får det til.

Okay. Er det noe du har inntrykk av at mange studenter ikke kan? Det er en del forelesere, eller ja, sånne som retter da, som sier at det mange som ikke er så flinke til å skrive. Jeg vet ikke om det bare er knyttet til rettskriving som du nevnte, men ...

Altså, jeg har jo skrevet flere gruppeoppgaver da, og da merker du jo forskjellene på folk. Noen skriver veldig langt, ikke klarer å korte ting ned, og andre skriver for kort. Jeg er gjerne veldig presis når jeg skriver, i hvert fall, jeg tenker hvis du har gått realfag og skal skrive rapporter og sånn, så skal du gjerne ha en konklusjon og en ganske ryddig tekst, mens jeg har en annen venninne av meg som har gått litt mer sånn samfunnsfaglig og sånn, hun skriver fryktelig lange tekster. Og jeg tenker sånn hva man skal på en måte gjøre da, så burde man ha en mellomting. Man skal gjerne kunne argumentere for og imot. Men hva var det du men-, noe som noen, hva var, kan du stille det spørsmålet en gang til?

Noe du har inntrykk av at mange studenter ikke kan? For eksempel rettskriving, eller noe andre ...

05:40

Jeg har ikke noe sånn spesifikt, men, jeg tror ikke man skriver plettfritt norsk etter man kommer fra videregående. Det tror jeg ikke.

Så rettskriving ...?

Ja, jeg tror kanskje rettskriving kanskje, er den som sitter høyest, hvis jeg skal påpeke noe. Jeg ser jeg finner feil hos meg selv støtt og stadig. Hvert fall når jeg sitter på PC da, men da går det jo litt fortere. Ja, beklager akkurat der tror jeg ikke at jeg har noe spesifikt.

Nei, nei, nei, det gjør ingenting. Var du godt forberedt når du begynte?

Jeg vil si jeg var relativt godt forberedt, men jeg merker jo det å skulle skrive veldig lange tekster, gjerne med noen andre, på et faglig språk, det syntes jeg ikke nødvendig vis jeg hadde så veldig godt grunnlag for fra før av. På en måte hvordan man skulle angripe en oppgave på den måten. På skolen skrev vi mye sånn tolkning av noveller og artikler, altså ikke på samme

måte da som det du kanskje skriver en oppgave her, men mer fagrelatert. Men jeg syntes det var et okay grunnlag for hvordan jeg skal skrive en eksamen her, som er det som på en måte er krave å kunne få til. Men man har selvfølgelig noen rettskrivingsfeil her og der fortsatt. Jeg hadde en ny norsklærer hvert år på videregående, så det kan jo ha en liten faktor i forhold til hva man lærer. Da lærer man jo litt forskjellig fra hver lærer.

07:16

Hva mener du skal til for å være studieforbredt? Det er jo på en måte å kunne fullføre en eksamen, men i forhold til lesing da. Det er ganske mye lesing, er det ikke?

Å jo, det er det. Du skal liksom kunne lese en hel bok på tre måneder. Jeg syntes det er grei nok tid, man må ha litt å strukturere seg selv da. Men, nei ... En gang til.

Noe du mener, nei. Hva som skal til for å være studieforbredt?

Hva som skal til, okay. Jeg syntes du burde kunne norsk, å kunne lese og skrive norsk. Du trenger ikke nødvendigvis å være mester i det, men og du leser sakte eller fort det er på en måte opp til deg, for du leser ikke i timen du leser hjemme selv, så du må ikke nødvendigvis lese veldig fort, men du burde kunne lese generelt da for å gå på høyere studie, også da å kunne lese engelsk, fordi det er mye på engelsk. Nå det gjelder å skrive tenker jeg at du kan på en måte skrive en flytende tekst, som ikke stopper opp og ikke har sammenhenger da, tenker du burde kunne skrive en sammenhengende tekst når du starer her. Også med så lite skrivefeil som mulig. Ja, det er vel det jeg ville sagt.

Det er et begrep som heter literacy på engelsk, hvis du oversetter det til norsk så blir det skrive og leseferdigheter, på en måte. Ehm, har du lært noen lesestrategier?

08:50

Jeg har, jeg leste den der, jeg husker ikke hva den heter, det er en sånn studentbok, sånn hvordan blir den beste studenten, det er en eller annen sånn kjent bok, nå husker jeg ikke hva den heter, nå vet jeg ikke om du kjenner til den.

Har hørt om den tror jeg ...

Ja, han ene gutten fra NTNU, eller hvor det var, som har skrevet en sånn bok, så jeg leste den, men jeg syntes jeg gjør det ganske likt som det jeg gjorde på videregående, bare at her er det

mye mer omfattende. Så vanligvis når jeg leser en tekst, så skriver jeg et sammendrag samtidig, på en måte. Jeg leser, og så skriver jeg på en måte det som er viktigst, sånn at når jeg skal jobbe med det i ettertid så trenger jeg ikke å måtte lese boka på nytt. Da alt i et sammendrag, og så er det på PC-en så da kan jeg bare google meg frem der, søke opp et ord, så finner jeg på en måte det med en gang. Så det er på en måte strategien jeg benytter da, for å gjøre det senere, for å korte ned pensum til hva som er viktigst, men vet ikke om jeg har lært noe spesifikt her. Utenom da at de anbefalte den boka da jeg starta, så da tok jeg og leste den. Men fra lærerne har ikke jeg lært en spesifikk teknikk, det har jeg ikke. De har ikke sagt noe spesifikt, utenom at, «les boka», «gjør oppgavene», «øv på eksamener». Ja.

10:04

Er det noe du ønsker at du lærte når du gikk på videregående? For å på en måte bli mer forberedt, eller være klarere?

Det var godt spørsmål ... Sånn sett, for å være klarere til en eksamen skulle jeg ønske jeg hadde skrevet mer for hånd. For å kunne, ikke nødvendigvis sånn, men at du skal, at du ikke skal gjøre de små skrivefeilene da, som du på en måte lettvent gjør på en PC, for når du skriver så mye på PC tenker du ikke nødvendigvis over feilene dine for de retter dem opp med en gang. Og sånn er det jo og på mobiler nå, alt blir jo retta med en gang hvis du gjør noe gærent da, så jeg føler sånne små ting, gjerne, så er det vel rettskriving jeg skulle ha lært om, for jeg føler på videregående lærte vi ikke noe utenom at de retta de tekstene vi hadde. Det var ikke noe spesifikt, utenom i nynorsk, hvor du skulle bøye ord liksom. Men man hadde jo det i grunnlag, så jeg vet ikke, noe, hm. Kanskje lære litt mer om hvordan man angriper oppgaver for å svare på dem, jeg syntes ikke nødvendigvis vi hadde så mye om det, det var liksom «vi fikk en oppgave, besvar den», men ikke noe om selve prosessen om hvordan du burde, hvordan du burde faktisk angripe en oppgave da. Det syntes jeg egentlig jeg aldri lærte.

Har du lære noe mer nå, eller?

11:20

Hm, nei, det tenkte jeg mer sånn som hva jeg skulle ønske jeg hadde lært. Så jeg skulle gjerne ønske jeg hadde lært det før jeg kom hit. Men jeg har jo på en måte, ja, laget meg en teknikk for det nå. Du blir jo på en måte vant til det, men det er forskjellige fag da, så det blir på en

måte forskjellig måter å gjøre det hver gang. Jeg liker godt to streker under svaret, jeg er en matteperson, men haha, ja ... Ellers, nei jeg tror ikke det er noe mer da.

Hm, hvor viktig er det med muntlige ferdigheter? Sånn holde presentasjoner, ordlegge seg riktig, argumentasjon.

Jeg var veldig glad i norsk muntlig på videregående, det syntes jeg var det beste, men hvor viktig det er her? Jeg har ikke hatt en eneste muntlig presentasjon enda. Jeg er på mitt tredje og halve år på universitetet, jeg har aldri hatt en muntlig presentasjon. (Ikke eksamen heller?). Ingen muntlige eksamener enda. Men det finnes muntlige eksamener her, jeg har flere venner som har hatt det, og da tenker jeg du burde kunne ordlegge deg relativt godt. For min del er det mer det hvis jeg vet jeg skal noe blir jeg mer forberedt på en måte om hva jeg skal prate om, men eh, jeg har ikke hatt en eneste muntlig fremføring så jeg har ikke egentlig trengt det. Og jeg har ikke hatt noen diskusjoner i noen fag heller hvor det er på-, liksom et krav da at du må være muntlig i timen. Så de eneste gangene jeg har vært muntlig i timen er når jeg lurert på noe, faktisk. Skulle gjerne ønske det var mer muntlig, men det er det ikke.

Kommer kanskje mer?

Ja. Kanskje, jeg vet ikke. Jeg vet at jeg har ett fag nå hvor det skal være diskusjon i en gruppe, det første faget hvor jeg skal ha det. Det er sånne seminarer hvor man må være aktive i timen, for å få, gjort det da. Men jeg har ikke hatt det enda, så jeg vet ikke helt hva grunnlaget er der. Nei, jeg tror du burde kunne snakke norsk.

Hvilke kunnskaper må du ha som student? For eksempel argumentasjon, er det, når du skriver tekster, er det veldig viktig.

13:30

Argumentasjon i en tekst tror jeg er veldig viktig. Både for og imot i en situasjon. Det føler jeg i alle innleveringer jeg har hatt så skal du argumentere før du kommer frem til en konklusjon. Så kan du ikke det, så har du et lite problem, for å besvare oppgaven. Også det med å se sammenhenger, spesielt på eksamener, de er veldig glad i sånn «å her er det den loven, for det kan du se i sammenheng med sånn og sånn da». Sånn at du kan det, det er viktig. Vet ikke om det nødvendigvis er en del av norskfaget på den måten, men eh ...

Jo, klart kan ha det med.

Så det å se sammenhenger, argumentere, kunne klare å trekke en konklusjon ut i fra en tekst, tror jeg er viktig, komme frem til et svar, eh, ja. Det er vel det jeg kan klare å trekke ut ...

Og så har jeg noen punkter her, som jeg har trekket ut fra læreplanen i norsk. Kan du bare analysere de, hvor viktige de er for, universitetet, eller å studere da?

14:38

Hvert fall den, som var den første jeg så, kritisk kildebruk, den tror jeg er ganske viktig, sånn i forhold til, på videregående hvor Wikipedia var liksom det store å bruke, men det er ikke nødvendigvis ... Jeg bruker det ofte sånn til å slå opp for å finne ut av noe, men det er ikke nødvendigvis den jeg legger grunnlaget i, når jeg skal skrive en tekst senere da, så du kan bruke mer faglige bøker og være kritisk til hva du benytter. Den tror jeg er ganske viktig nå du skal skrive oppgaver eller generelt.

Skriving og bearbeiding av egne tekster ... Når sånn som det gjelder både eksamener og innleveringer av oppgaver så tror jeg faktisk den, ja, spiller en ganske stor rolle. Du må kunne svare på noe. Bearbeiding, ja ...

Der kommer også diskutere og argumentere som jeg nevnte i stad. Den syntes jeg også er viktig.

Lytte til muntlige tekster, det ... har jeg ikke være borte i enda. Utenom hvis læreren ... (Presentasjoner ...), Ja, jeg hører jo på læreren, så vi er i forelesninger, og det er jevnlig hver uke, så du burde kunne ta til deg det de sier. Det tror jeg, men det er jo ikke nødvendigvis et krav, du kan jo lese deg opp på det selv også da, siden vi har på en måte en enorm mulighet, det er veldig få forelesninger som er obligatoriske. Så da har du et valg, vil du lese det selv eller vil du heller lytte til det, så du får muligheten til det da.

16:01

Skrive og analysere kreative tekster ... Jeg tror det å kunne skrive en tekst er viktig, men det å skulle analysere, eller at du skal skrive kreativt, det ville jeg ikke satt like høyt da, som de over her da kanskje. Jeg skjønner for generelt i livet at du skal kunne, liksom, se dine kreative sider og at det er okay, men på videregå, nei videre utdanning så tenker jeg mer det å kunne diskutere og argumentere, og så skrive en god tekst ut i fra det. Men å analysere en tekst tror jeg er viktig, men ikke nødvendigvis at den er kreativ.

Så, ja, der kom det da. Skrive å analysere informative tekster. Da syntes jeg den er viktigere. Men den øverste, skal vi se, trekke ut essensen fra store mengder tekst. Ja! Den tror jeg i hvert fall er viktig, fordi når du skal lese en hel bok for ett fag så må du kunne klare å plukke ut det som en viktigst, du kan ikke lære deg en bok utenat. Så hvis jeg skal velge ut noen, så tror jeg at jeg vil ta den trekke ut essensen, det er ganske viktig, og skriving og bearbeiding av egne tekster, og diskutere og argumentere, og så syntes jeg kanskje de andre kommer litt etter hvert. I forhold til en eksamen da. Du bruker jo ikke så veldig mye kilder på eksamen, og hvis du får bruke noen kilder, så har de, da er det liksom lovbooka da, og da er jo det en ganske en god kilde hvis de lar deg få ta den med. Så sånn sett [på eksamen,] så synes jeg kritisk ikke er så viktig, framfor når du da skal levere en tekst, men det er det ikke alle fag som har.

Vedlegg 3 - Intervju 3

Lekser, ikke på universitetet Fort mer intensivt, «skippertak». Jevn arbeidsmengde på vgs. Mindre arbeidsmengde.

Fått mye gratis fra vgs. [fagvalg].

Språket avgjør om teksten er god. Skriver rapporter/sammendrag. Lite argumentasjon

Lesing - har ikke kjøpt bøker på to år, leser ikke lenger. Holder å lese PP 'er, sammendrag fra andre. Funket bra i 2 år. Brukte ikke bøkene, men andre leser mye da. Leste mer på vgs. Dyr.

Følge med i forelesninger = studieforberedt

Veldig annerledes. Bedre oversikt over pensum, slipper da å lese. Finner relevante spørsmål og svarer på dem = forberedt

«Det er så annerledes enn videregående»

«Det viktigste er å trives egentlig, fagene er ikke noe problem»

«Får hjelp hvis du trenger»

«Var vel ikke så studieforberedt, men har takla det greit likevel»

«Husket mye fra vgs., så førsteåret var det mye jeg kunne, som jeg skulle lære på nytt»

Trekke ut essensen - trenger ikke så mye tekst

Kildebruk er veldig viktig - «det arresterer de deg på» «det er nesten viktigere enn oppgaven noen ganger» - var ikke så nøye i begynnelsen, men fokus på master. *Tilegner studentene seg de ferdighetene de trenger etter hvert?*. «Jeg var ikke noe særlig kritisk til kildebruk på vgs.»

Bearbeide tekster - må skrive uansett. Kommer an på hva du skriver, bruker ofte flere kilder.

«Kildene du bruker er mye mer spesialiserte, vanskeligere»

«Diskusjon er viktigste delen av teksten.» «Ikke alltid så lang» «har alltid være viktig» «Fikk kritikk for å ikke diskutere nok»

«Det er forelesninger jeg har basert hele studietilværelsen min på» muntlige tekster er viktig. På universitetet. Er jeg opplagt, på vgs. var jeg trøtt og halvsov. Mye mer klar for forelesinger, og tid til å bearbeide.

«Kreative tekster har jeg ikke vært borte i, det er bare språkutvikling på videregående» «ikke noe du kan bruke i realfag, men alle går ikke realfag»

«Analysere tekster er ikke noe vi gjør. Bare leser og tar med det du synes er viktig»

«Bare informative tekster jeg bruker når jeg skriver oppgaver».

Vedlegg 4 - Intervju 4

Veldig strengt på vgs. Her er man ansvarlig selv.

Starta veldig rett på (matte). Mye å gjøre, men ikke veldig uventet

Har ikke hatt mange «skrive-fag». Kilder er uansett viktig. Forklare valg, med kilder.

Rettskriving er alltid viktig. «Gir et bra inntrykk, men er ikke det som vil trekke ned karakteren»

Studieforberedt - stå opp om morgningen. Ta ansvar. Ble «kastet inn i det», går som regel greit

Veldig få lese-fag. «Gjør oppgaver, så går det greit». Nesten ikke kjøpt en bok (penger, nett). Foreleserne sier «disse er egentlig ikke vist å kjøpe, men denne er grei». Mest oppgaver, lite perm til perm

«Å trekke ut essensen fra store mengder tekst, er jo greit til oppgaveskriving».

«Kildebruk, de legger mye vekt på det. Det er jo alltid bra»

Ikke så mye skriving av tekster.

Prosjektoppgaver, da er det fint å kunne skrive. Spesielt bachelor- og masteroppgaver. Men jeg merker det er mange som ikke har fått så mye trening i det, de skulle kanskje hatt mer.

«Diskutere og argumentere er viktig for mange oppgaver. At du argumenterer for det du mener i teksten, på en god måte.»

Forelesninger - det var kjedelig på videregående. Matte- og fysikkfag er - «notere som en gal». Blir fort kjedelig med muntlige tekster - holde seg våken (strikke)

Kreative tekster - det var ungdomsskolen. Var aldri noe glad i norsk. Det er jo ikke noe vi bruker egentlig, men å utvikle kreative evner er greit.

Mer vekt på informative tekster og rapporter. «Skrive gode rapporter er viktigere her enn å skrive en bok.»

Vedlegg 5 - Intervju 5

Ikke så veldig mange likheter egentlig [mellom videregående og universitetet]

«Du blir lært opp, til å liksom få en struktur da, organisering, men man bryr jo seg ikke om det da. Ja, jeg har fått den organiseringa her først, på universitet. Tatt det til meg da»

«Likheter er faktisk ganske vanskelig å si noe på»

På spørsmål om krav til lesing:

«Spørs hvor mye du egentlig streber etter å gjøre, eller hvor godt du vil gjøre det da. At man kan nok slippe ganske billig unna på universitet, tror jeg. Men hvis du vil strebe etter A-er og B-er, og gjøre det generelt sett bra, så tror jeg du må lese ganske mye altså. Da snakker vi sånn ni-til-fire-jobb, i hvert fall. At du kan sitte syv timer, lett, å lese, skumming, jobbing og konsentrere arbeid. Så det spørs helt hvor langt du vil.» «Så jeg syntes ikke det skiller seg så mye fra videregående der da, kanskje. Der så setter de opp dagen for deg, men personlig så bruker jeg ikke fire timer på skole hver dag.»

Oppgaver hvert semester (det siste året). Da har vi fått testet skriftlige ferdigheter, men før det har det variert veldig mye. Alt fra muntlig til direkte besvarelser på eksamen, altså skriftlig. «Nå har det vært veldig mye rapporter - og det kan nok være litt sånt småsjokk tror jeg, å få sånne større, mer omfattende oppgaver da, hvis man ikke har hatt så mye erfaring med det. Det er jo, vi snakker jo 25 - 40 sider.»

På spørsmål om krav til struktur, rettskriving, argumentasjon ol.

«Det er igjen hvor mye du streber, og hva du vil ha ut av det. Man burde være ganske selvkritisk, på en måte, til arbeidet sitt, fordi hvis du tenker at hensikten med arbeidet er å utgi det, så andre skal lese det, så er nok standarden her ganske lav. Det er ganske langt unna å kunne ha det offentlig. Det er klart, de er jo snille, men det er et visst krav da for å i det hele tatt få godkjent. Det skal litt til for å stryke på en skriftlig innlevering»

«Egentlig ikke [forberedt når jeg begynte på universitetet]. Jeg hadde på en måte alle fagene i boks, men det var litt på motivasjon og så var det ikke noen sånne store greier, men det var jo enkelte fag man skulle ønske man fulgte bedre med i da, som norsk skriftlig, der kan man på en måte ikke gjøre det bra nok. Du har det i alle fag. Det følger etter deg. Enten så hjemsøker

det deg, eller så ganger det deg. Så det er nok et sånt fag jeg kunne tenkt meg å ha gjort bedre da, hvis jeg kunne gjort om på ting.»

«Det er så vanskelig, det er så sært norsk sånn som det blir fremstilt i dag, faglig, det er veldig vanskelig å motivere seg til det og syntes at det er interessant i den alderen man er i da.»

Litt om ulike fagvalg ved forskjellige skoler (bla. lite historie), men «eller veldig fornøyd med den videregående utdannelsen jeg hadde da.»

På universitet kan du sikte deg mot en kontorjobb eller om du vil være en talsmann. Jeg skulle ønske jeg hadde enda bedre muntlige ferdigheter da, men det et jo litt vanskelig å lære opp kanskje i skolesystemet. Det er noe folk er litt medfødt, og det er kanskje sånne ting man må jage etter selv da. Men det er veldig viktig syntes jeg da, i hvert fall. Igjen spør det hvor langt du vil. Du trenger ikke muntlige egenskaper til alt. ... Ganske viktig med fremføringer og sånn på videregående så klart.»

Spørsmål om kunnskaper mange studenter ikke kan:

«Rettskriving er nok tilfellet. Matte også, tror jeg er litt sånne gjennomganger, men der tar folk som regel igjen det. At de tar noen kurs og sånn på si, men norsk, det er ingen som tar noen ekstrakurs eller noen grunnleggende kurs i norsk. Det er liksom litt sånn lagt under det teppet det, at man ikke har fulgt med i norsken, da bare surfer man videre og satser på at det går greit. Så jeg ville nok kanskje sagt norsk. Engelsk også, men er jo folk så flinke i generelt at det er heller ikke noe problem. Fremmedspråk igjen, så det er kanskje språk som er taperen gjennomgående.»

08:00

«Trekke ut essensen, lese - «Sånn som vi, som leser artikler på kanskje sånn 10 til 20, 30 kanskje 40 sider da, så er det ganske viktig å ikke sett av en hel dag eller kveld til å liksom gå for nøye gjennom den artikkelen. Så er det ganske viktig å klare å skimme og trekke ut det viktigste. For det er jo små detaljer som ikke har så mye å si egentlig, som du kan komme tilbake til, så det er ganske viktig, i hvert fall for oss da som er litt forskere på en måte.»

«Kritisk kildebruk er jo samme greia. Hjelper jo ikke å påstå noe hvis du ikke kan, hva skal jeg si, støtte under det da. Det er jo sånn, kanskje også veldig viktig hos oss da.»

Skriving og bearbeiding er kanskje litt mindre viktig. Vitenskapelig språk kan du ikke skrive om og om igjen. Det blir da mye av det samme.

«Jeg pleier jo å få litt refs på den diskutere og argumentere, så det er tydeligvis viktigere enn det jeg tror da. Jeg skjønner jo det, det står jo sentralt.»

«Lytt til muntlige tekster ... Det er jo en av de bedre måtene å lære på, jeg vil jo tro det er ganske viktig.» Ikke lydbøker, kanskje det hadde vært en ide for vanlige lesere også, for å lære pensum (09:45). «Du får jo ganske mye pensum i lydform, men ja, det kunne vært større da på en måte.»

«Akkurat kreative tekster er ikke akkurat helt greia her, og det er ikke tilfellet i det hele tatt.»

«Skrive objektive, saklige tekster er jo egentlig kjernen, og da må vi jo også analysere andre, så det siste punktet er veldig viktig.»

Motivasjon - «Være der i livet, være motivert til å jobbe med noe faglig, vitenskapelig eller noe som helst.»

Trivsel, som også er motivasjon. (Være en del av noe, mer på selve universitetet som student)

Vedlegg 6 - Intervju 6 (gruppe)

Lærte lite om kildebruk, spesielt mot rapporter. Kildedeføring.

Generell rapportskrivning. Mye høyere nivå på universitetet, «Litt for mye diktanalyse. Det er på en måte null bruk av det.»

Streng på kildebruken. Skal ha med mange kilder.

Oppsett på en rapport. Strukturen, lærte lite om det. Mye strengere her på universitetet. Sammenheng mellom resultat og diskusjon, ikke diskusjon i resultatdelen.

Kritisk kildebruk er veldig viktig. «På universitetet vil de ikke at vi skal bruke Wikipedia i det hele tatt, men det brukte vi jo mye på videregående». Bør ikke bruke den, men det var greit

Bli flinkere til å bruke bøker. Mye som står i bøker som ikke står på nettet, selv om det er mye der

Mye lesing

Å lære mer om lesestrategier på videregående hadde være bra. «Det var litt sånn «gjør det som er best for dere, ferdig med det», ja.»

Skrive for hånd, (men noen prøveprosjekt på data)

I rapporter er det viktig med rettskriving, men eksamen er ikke like viktig. Veldig dårlig vil jo trekke ned

Kildebruk er nok generelt dårlig fra videregående

Mange som skriver dårlige tekster. I grupperapporter er det flere som har mye gjentakelse, dårlig oppbygning og mye surr. Kjennskapen til oppbygningen kunne vært bedre. Mye dårlig ordforråd, og dårlig bruk av tegnsetting. Overrasket over dårlig tegnsetting

07:30

Studieforberedt - kunne lese mye, være mer selvstendig (ingen som passer på, velger selv), krav til å jobbe selv (selvdisiplin, skippertak)

Hatt bruk for alt vi har lært på videregående, både i realfag og i norsk. Men ikke «historie-norsk» (litteraturhistorie)

Muntlige ferdigheter er vel ganske viktig. «Du vil alltid ha bruk for det. Det er ofte du kan komme opp i situasjoner der du trenger det da»

«Alle de [punktene] unntatt egentlig å skrive og analysere kreative tekster er jo veldig viktige for oss da». «Mange bøker som skal leses, og mange forelesninger som skal høres». «Alt er på en måte viktig, og du får bruk for alle de egentlig»

«Trekke ut essensen fra store mengder tekst er veldig viktig, fordi det er store mengder tekst vi har, og man må liksom plukke ut det viktigste.» «Det er ikke mulig å lese hele boka fra A til B». «Ofte mange tykke bøker». «Kan ikke pugge alt i de [bøkene]»

Kildebruk - viktig for rapportskrivning, innleveringer, bachelor- og mastergrad.

Diskutere og argumentere - viktigst for læringen [dybdelæring]. «Du lærer veldig mye av å sitte i grupper og diskutere, og kollokviégrupper da».

Muntlige tekster - forelesninger, kan klare seg uten, men en god hjelp. Ekstrainformasjon. Gratisinformasjon, og det viktigste i faget.

Skrivning - skriveoppgaver. Analyserer ikke direkte, men det har hjulpet med tekstforståelse og forståelse av oppbygning.

Vedlegg 7 - Intervju 7

To år på videregående i Norge (1. klasse to ganger, media og kommunikasjon, så vanlig SSP).

Videregående i India hadde ganske lik arbeidsmengde som på universitetet

«I India så var det veldig stort fokus på å være godt forberedt til universitetet, mye større fokus enn det det er her i Norge» «Alt handlet om å være best forberedt på universitetslivet» «Vi skrev veldig mange oppgaver, sånne skoleoppgaver, essays, som er silter eller en faglig tekst, hvor du har en veldig stram oppbygning på hvordan ting skal være» - innledning, innledende setning, konklusjon, «En veldig stram struktur, så det ble vi virkelig drilla i da».

Ikke så mye skriving, utenom noe rapportskriving på realfag, men veldig mye på internasjonale studier, og da var skriveferdighetene fra India ekstremt relevant.

«Å kunne den essayformen gjør tekstene mye bedre».

Mer arbeid på videregående enn på internasjonale studier, men mer igjen på realfag

«Fagene her handler mer om forståelse enn å pugge ting og huske ting»

Ingen kreative tekster (noveller) i India, kun analyse. «Aldri noen noveller eller noe sånt»

«Aldri noe kreative tenking der, det handlet om å lese en tekst, analyser alle virkemidlene og sånne ting, og så skrivet et, en faglig tekst da, der du analyserer det. Hvor strukturen er viktig, du kommer med en påstand og så skal du følge den malen da.»

Har ikke skrevet en faglig tekst på det studiet, det handler om utregninger. Begrenset hvor mye tekst du får skrevet på de oppgavene.

Mye tekstskriving på det andre studiet, og det var det stor forskjell i forhold til de andre studentene i Korea. I Korea er utdanningssystemet basert på flervalgsoppgaver, lite skriving av tekster, og da fikk informanten gode karakterer fordi jeg var vant med å skrive oppgaver «Ikke fordi jeg kunne så mye mer enn dem, men fordi jeg kunne formulere budskapet mitt tydelig på kort tid, mens det var ikke de [fra Korea] vant til, så det gikk jo ut over karakterene da» - ikke noen professor som kommenterte veldig på det, men jeg merket en forskjell på de ulike karakterene.

En god tekst - være konkret, følge essaymalen (med den faste strukturen og presist språk), helhetlig preg over teksten, holde seg til punktet/oppgaven

Mye lesing, engelsk (viktigere med engelsk enn norsk), forvirrende med norsk og engelsk på en gang i samme fag (lære «alt» to ganger), «For å være helt ærlig, så tror jeg det er mange som ikke bruker læreboka så mye. Så det er å følge med i forelesningene som man får størst utbytte av, i hvert fall jeg da». Leser ikke store mengder tekst i realfagsstudier, men det varierer selvfølgelig (var mye mer på internasjonale studier).

Sentralt å kunne sette seg inn i andres meninger og se forskjellige synsvinkler, for så å kunne spesifisere en egen mening [forståelse og dybdelæring?]

På spørsmål om lesestrategier: «Tror egentlig ikke jeg har lært meg det. Jeg føler at noen har prøvd å lære meg det, sånn det «du må skrive tankekart» og sånne ting, men jeg vet egentlig helt jeg, føler ikke kan noen spesielle leseteknikker, egentlig. Annet enn å streke under viktige ting, men jeg vet ikke om det kan kalles en leseteknikk» «For meg så gjelder det å skrive notater, for da får jeg det inn to ganger, men det, ja funker bra for meg»

På spørsmål om hun var godt forberedt når hun begynte: «Ja, jeg følte jo det, av de grunnene som jeg har sagt før. Igjen er det jo veldig stor forskjell på realfag og samfunnsfag»

«Jeg var så drilla i det [å skrive akademisk] da, at det kostet meg ingenting, og jeg måtte ikke tenke så mye for å skrive en oppgave»

I IB er eksamen veldig korte, du får eksamensspørsmålet og så må du skrive et essay på en time da, ofte må du skrive to essay på tre timer. «Så du må være veldig fokusert, [...] og du må være rett på, og det har jo hjulpet meg veldig da. Selv om jeg hata det jo da jeg holdt på med det, men jeg ser i ettertid at det er veldig effektivt.»

Jeg tror det er vanlig at man får tilbakemeldinger på det som er obligatorisk her på NMBU. I Korea fikk vi ikke tilbakemeldinger, da var det bare karakterer. Kapasiteten til ansatte?

«Lite fokus på kreative tekster i IB, men det syntes jeg er helt greit, fordi, hva skal man liksom med det? Du utvikler kanskje fantasi og sånne ting, men jeg føler det er mye viktigere å kunne få frem budskapet ditt, å kunne strukturere et budskap er mye viktigere enn å kunne skrive en novelle da. Med mindre du skal bli forfatter» «Jeg er glad vi ikke brukte tid på det»

Føler jeg lærte det jeg trengte på videregående

På spørsmål om viktigheten av muntlige ferdigheter: «Å være komfortabel med å prate foran folk, og å snakke tydelig og sånne ting er jo uansett viktig i andre ting man driver med her, enten det er foreninger eller sånn universitetslivet generelt og daglig også er det veldig fine egenskaper å kunne da.»

Trekke ut essensen er veldig relevant da. Kommer litt an på studiet, men uansett viktig å kunne skimme og finne det viktige. Formlene er viktigere i realfag.

«Kritisk kildebruk, det er jo relevant uansett». Skjønne hvor kilden kommer fra, vite bakgrunnsinformasjon om forfatteren (verdier, politisk ståsted, tid) - kunne se og sammenlikne fra forskjellige forfattere, og så å være kritisk. «Du må gjøre opp din egen mening om emnet»

Skrijving og bearbeiding av tekster er relevant, men litt studieavhengig. Alltid relevant på eksamen. «Teksten er jo det som viser hva du kan, og hvis den er dårlig skrevet så betyr det kanskje ikke så mye hva du egentlig kan, hvis du ikke klarer å få det frem.»

Diskutere og argumentere: «Faktisk så hadde jeg en samtale med en som går økonomi i dag, om at det er veldig lite diskusjon og kritikk av modellene som man lærer i økonomi da, og at det er noe som er savnet av flere studenter her på universitetet. At det er ikke rom for kritisk tenkning, og det er jo veldig synd, egentlig, fordi det er jo liksom, for det handler jo igjen å forstå, hvem er det som har laget denne modellen, hvordan ble modellen laget, når ble den laget, alle disse tingene. Det handler veldig lite om det. Så det er sånne ting som er viktig å tenke over, som det kanskje ikke er så veldig mye fokus på her, i hvert fall i økonomi, jeg kan ikke så mye om de andre linjene. Det er jo viktig for sin egen del da, og for samfunnet, for du skal jo få en jobb og bidra i, ja økonomer får ofte veldig viktige jobber også, så diskutere og argumentere ...»

«Så generelt kildekritikk og å kunne argumentere og diskutere og gå litt i bakgrunnen av ideer da, det er veldig viktige egenskaper, som kanskje blir litt glemt på universitetsnivå. Så om man lærer det på videregående er jo det veldig bra sånn at det kanskje blir ført videre på universitetet, fordi utdanningen henger gjerne ofte litt bak da, forskning og kritikk som skjer ... Så du har samfunnet hvor det er debatt om og kritikk av modeller og sånne ting, men det blir ikke, den blir ikke kritisert i universitetet på en måte. Så hvis man kommer fra

videregående med litt sånt kritisk syn på ting, så kan det være veldig positivt for universitetet, gitt at man lærer å være kritisk til modeller og ideer, og ikke bare «denne kilden er Wikipedia, så da er det kanskje ikke så trygt», du må på en måte ha en mye dypere forståelse av hvordan du skal kritisere og hvilke spørsmål det er viktig å stille.» «Det er kjempeviktig! At du ikke bare ‘Å, denne modellen, ja den er sikkert perfekt!’ . [...] Det man lærer i dag, i økonomi, er ikke tilpasset sånn man må tenke fremover, med det grønne skiftet og sånne ting. Det handler ikke kun om profitt og sånne ting, og det er så lite diskusjon om, om det her, til og med på NMBU som profilerer seg selv som «Det grønne universitetet» og bla, bla, bla, ikke sant.»

«Rethinking economics» startes opp på NMBU - «Det at det finnes folk som tenker kritisk gjør at det skjer endringer da.»

Diskutere og argumentere er også viktig i faglige tekster, diskutere andres ideer (mot og for), veldig viktig å diskutere og argumentere i teksten, men også med andre folk.

Lytte til muntlige tekster - er jo mye forelesninger da, og det er kjernen i undervisningen

«Nei, skrive og analysere kreative tekster vil jeg si ikke er relevant i det hele tatt» «Det er så få studier hvor du trenger den egenskapen da, så det er ikke så veldig universitetsrelevant» («Men det kan jo være relevant for andre ting som jeg ikke har tenkt på») - syntes det er mye viktigere å bruke tid på å skrive informative tekster, «det er det jeg synes er viktig da»

«Kildekritikk er veldig viktig i hvert fall»

Vedlegg 8 - Samtale med Øivind Bratberg

"På universitetet er du det jo mindre kontakt, ikke sant, mellom studentene og undervisere"
(03:00)

"Overgangen fra videregående til universitetet er veldig brutal. Det er ansvar for egen læring tatt til det ekstreme."

Lite kontakt - ganske antikvarisk i forhold til hvordan læring foregår. "Treffe hverandre gjennom felles kanaler", universitetet henger etter, og det er ganske ergerlig, fordi det gjør overganger unødvendig stor (fra universitetet)

Sammenheng med mengden studenter og idealet av hva et universitet er (en gammel ide)

Store forelesningsgrupper og sitte alene med bøker - "en helt vanvittig måte å tenke kunnskapsbygging på". "Ideer som tilhører en fjern fortid"

En løsning var - bruke sosiale medier, diskutere pensum i mindre grupper, variere undervisningen, "i sum ble det mer samhandling mellom folk, enn bare å møtes en gang i uka og høre på en tale fra en foreleser. Så det er ikke noe hokus-pokus, bare å bruke de mulighetene som ligger der"

Bruke, diskutere og snakke om pensum - "Det meste må anvendes for at du egentlig skal skjønne det", kun lesing og pugging før en eksamen er ingen god læringsmodell (09:40)

"Det er ikke så mye sånn leksikalsk kunnskap nødvendigvis, noen fag er det mer av det enn i andre fag, men ofte så er jo poenget at du tilegner deg noen analytiske ferdigheter, en form for kompetanse hvor du kan håndtere, sortere og vurdere store mengder informasjon og komme ut med fornuftige vurderinger av det. Det er noe av det aller viktigste". Du skal ikke kunne a. I arbeidslivet må en kunne ha grep om ting, "ikke statiske egenskaper, men noen verktøy i verktøykassa"

Høyere opp i systemet mot master → mer og mer anvendelse og bearbeiding og mindre gjengivelse av kunnskap. "Du skal kunne bruke og håndtere informasjon"

Greit for disiplinen med pugging, men du får ikke forståelse av det

Om kritisk tenkning: innenfor samfunnsvitenskapeligefag på universitetet "det er ganske mye i hvert fall, men det kan jo alltid bli bedre på det. På en annen side kan man ikke bare drive det heller, for det blir litt klisje, nesten sånn 68'er opprør" ... "Da er det ikke noe fast fisk i tilbake, så det kan tas litt for langt i den retningen også"

"Der er ambisiøst da, og kanskje litt naivt også, å tro at du vil oppnå full læring ved å bare overlate det til studentene og la de finne ut av hvordan de vil gjøre det."

"At det er problemer eller begrensninger i dag, det er helt opplagt" utdanningssystemet

Hvordan er det med argumentasjon og diskusjon?: "Underutviklet" "Omrader det burde vært gjort mer på", men avhengig av fag og hvilke ferdigheter som skal utvikles

"Kritisk tenkning og holdning er et allment viktig prinsipp"

Man burde alltid lese alt på pensumlista? : "Det burde man, det burde man gjøre ja." -

begrenser undervisningen, 10 forelesninger til 1000 sider fungerer ikke. "Du er skviset på tid, og da har du ikke handlingsrom til så mye debatt, og ja, du får ikke gjort så mye annet da."

"Først og fremst må du få levert og tatt i mot varen, og er det tid til overs så kan du begynne å diskutere. Det er litt trist at man tenker sånn, men det er naturlig at man gjør det, fordi det er på en måte det man har fått oppleve og vet at fra første stund da."

Spille ut tanker på Facebook etter en forelesning. Få studentene til å tenke og reflektere rundt og snakket om temaet utenfor forelesningene. Komme med spørsmål som åpenbart må eller burde diskuteres. "Tre litt ut av den boklige lærdommen"

32:00

"Det illustrerer det at læring er interaktivt og kollektivt og sånt, og tar så mange former og er egnet til så mange forskjellige sjangere, utenfor den standard modellen da."

Om essayet som skrives på universitetet: "Fagartikkel vil være stilidealet for den type tekst" stiltype "Det følger deg studieløpet gjennom" "Det er et format man godt kan gjøre seg kjent med først som sist" - det vil være et bra studieforberedende tiltak. "I høyere utdanning er det noe mer statisk", læring har ellers endret seg svært i skoleverket, "Det er så mye som tilsier at universitetene må tenke litt annerledes omkring undervisningsformer og hvordan utdanningen skal legges opp" - skoleelever kommer med annen bagasje enn tidligere, og arbeidslivet stiller andre krav. "Det gjelder å tenke grundig gjennom hvordan man kan løse den rollen på best mulig måte. Det vil si å være i bedre dialog med undervisningsformer og læringsformer (i skoleverket og også arbeidslivets krav)"

Tenkt mest andre veien selv

"Det er så blandet, veldig blandet" ulik ungdom

Lik vgs for alle ? : " sånn jeg har erfart det er mangfold egentlig en god ting, så jeg ser ikke det som noe problem egentlig". "Kanskje det skulle vært noe mer skrivetrening" (for ferske studenter, spesielt i det skriveformatet som forventes på universitetet)

41:30

"Studentene skulle hatt en litt bedre forståelse av hva universitetsstudier, universitetskunnskap er, sammenliknet med den kunnskapen de har balet(?) med på videregående" (42:00) "bygge broer i mellom det, jeg tror mange opplever universitetstilværelsen som så annerledes at de ikke klarer å gjøre koblingene til det de har drevet med før. Noe som er litt bisart, fordi studerer man pensum i politikk og menneskerettigheter for eksempel, er søren ikke spranget stort til å være førsteårsstudent i statsvitenskap, det er veldig sterkt sammenfall egentlig. Men jeg tror de opplever rammene og hverdagen så forskjellig at noen av de opplagte koblingene de bare dunster bort, og det er innmari synd. Det er veldig, veldig synd, men det er ikke studentenes skyld egentlig." "Helheten i det burde være klarere, at man vandrer videre på kunnskapens vei på en måte, du har ikke startet på en helt ny planet. Det burde være flagget tydeligere på et eller annet vis". "Det er opplagt et forbedringspunkt" "Spesielt siste året på videregående er så er man på et nivå, i de fleste fag, som er helt fabelaktig, og det skal jo være et springbrett på veien videre, ikke på en måte en endestasjon hvor du etterpå starter på et helt annet spor. Det du gjør av høyere utdanning har jo det som utspring, det du har gjort på videregående, og den koblingen burde stå tidligere. "

"Så det handler om en manglende bevissthet, først og fremst altså"

Være studieforberedt: se helheten og kontinuiteten i det å tilegne seg kunnskap ("Det skal være en rimelig sømløs overgang"), og samtidig være forberedt på at læringsformer er annerledes og at omgivelsene er annerledes, og at livet er annerledes, når du tar spranget ut som student, spesielt hvis det bringer med seg flytting, hybel og sånt, men også i seg selv, måten hverdagen ser ut rundt deg. Det å klare å se kontinuiteten i måten du tar til deg kunnskap, samtidig som konteksten, omgivelsene og opplegget er veldig annerledes. Det tror jeg oppsummerer det ganske greit. "

Vedlegg 9 - Intervjuguide

"Fortell om" "Hva mener du om", "Hvorfor valgte du" «Hvorfor det»,

«Kan du utdype det»,

Bakgrunnsinformasjon (til slutt?):

- Alder
- Hvilket semester
- Har du hatt noen andre semestre

Kan du beskrive forskjeller og likheter mellom universitetet og skolen i forhold til arbeid?

Hvordan er kravene til skriving på universiteter?

Hva er en god tekst?

Hvordan er kravene til lesing på universiteter?

Var det noen uventede krav når du begynte på studiet?

Er det noe du har inntrykk av at mange studenter ikke kan?

Var du godt forberedt når du begynte? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hva mener du skal til for å være studieforbredt? Hvilke kunnskaper må studenter ha?

Er det noe alle studenter må kunne?

Hvilke egenskaper er viktige, evt. mindre viktige?

Er det noe du ønsker at du lærte på vgs.?

Hvilke kunnskaper tilnærmet du deg på skolen som er viktige nå? Hvordan fikk du disse?

Hvor viktig er det med muntlige ferdigheter? Holde presentasjon, ordlegge seg riktig osv.

Læreplanen i norsk er blant annet knyttet til Hvor relevant er dette, og hvorfor?

-
- Trekke ut essensen fra store mengder tekst
 - Kritisk kildebruk
 - Skrivning og bearbeiding av egne tekster
 - Diskutere og argumentere
 - Lytte til muntlige tekster
 - Skrive og analysere kreative tekster
 - Skrive og analysere informative tekster

Vedlegg 10 - Informasjonsskriv til informantene

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Å være eller ikke være studieforbereid”

Bakgrunn og formål

Jeg ønsker å se på hvor studieforbereid en elev fra videregående er for høyere studier, satt i sammenhengen med norskfaget (læreplanen og et par eksamensoppgaver). I løpet av de neste par årene skal læreplanen revideres av Kunnskapsdepartementet, og jeg ønsker å finne ut hva studenter og forelesere ved universiteter mener om den nåværende situasjonen og læreplanen.

Studiet er i sammenheng med særemnet i tredjeklasse videregående og Holbergprisen i skolen.

Studentinformantene vil være fra norske universiteter, sannsynligvis kun NMBU. Til sammen vil det være omtrent 10 studenter som informanter.

Jeg har kommet i kontakt med deg gjennom mine bekjente, og ønsker deg som informant til studien.

Hele prosjektet er planlagt å være ferdig i mars.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Din eventuelle deltakelse vil bli et intervju på ca. 20 minutter. Spørsmålene vil omhandle overgangen fra videregående til høyere studier, satt i sammenheng med norskfaget på videregående. Det betyr lesing, skriving, kildebruk og liknende. Du trenger ikke å kunne noe om læreplanen i norsk.

Intervjuene blir tatt opp og transkribert, slik at de kan siteres i rapporten. Informantenes navn blir ikke nevnt i rapporten, og all personlig informasjon blir holdt anonym. Etter prosjektet blir all data slettet.

Etter planen vil intervjuene begynne i uke to eller uke tre. De vil foregå på klokka tre ved NMBU eller i nærområdet. Ønsker du å være med, blir et nærmere tidspunkt og sted avtalt om kort tid.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Brynjar Morka Mæhlum, enten på Facebook, mail (brynjar1998@hotmail.com) eller telefon 94054594. Læreransvarlig for prosjektet er Marita Kristiansen ved Vestby Videregående skole.

